

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tuija Staaf

”TÄÄ ON OIKEESTI,
TÄÄ ON IHANA PAIKKA,
TÄÄ ON JOKU TOIVO ÄIDILLE”

Äitien kokemuksia Setlementin Arkipaja-toiminnasta

Sosiaali- ja terveysala
2017

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Tuija Staaf
Opinnäytetyön nimi	”Tää on oikeesti, tää on ihana paikka, tää on joku toivo äidille”. Äitien kokemuksia Setlementin Arkipaja-toiminnasta.
Vuosi	2017
Kieli	suomi
Sivumäärä	51 + 3 liitettä
Ohjaaja	Ulla Isosaari

Tämän opinnäytetyön aihe sai alkunsa kiinnostuksesta Vaasan Setlementtiyhdistyksen Arkipajan perhetyötä kohtaan, sekä halusta selvittää mitä siellä käyneille äideille nykyään kuuluu. Arkipaja-toiminta on STEA:n (entinen RAY) tukemaa ja Setlementtiyhdistyksen järjestämää ennaltaehkäisevää perhetyötä. Arkipajan tavoitteena on estää syrjäytyminen osatavoittein voimavaraistamalla äitejä, tukemalla vanhemmuutta sekä äidin ja lapsen varhaista vuorovaikutusta ja antamalla heille mahdollisuus vertaistukeen.

Tutkimuksen pääkysymys oli: Miten Arkipajassa mukana olleet äidit ovat kokeneet toiminnan? Tutkimuksessa haluttiin kerätä äitien kokemuksia ja ajatuksia sekä sitä kautta selvittää, miten Arkipajan tavoitteet ovat toteutuneet. Tutkimus tuotti tietoa niin rahoittajille kuin Setlementtiyhdistykselle. Sen avulla voidaan nähdä, mikä merkitys toiminnalla on ja miten sitä voitaisiin kehittää.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu keskeisistä käsitteistä, joita ovat syrjäytyminen, Setlementtityö, perhetyö, monikulttuurisuus sekä osallisuus ja voimaannuttaminen. Tutkimus on kvalitatiivinen ja tutkimuksen aineistonkeruu suoritettiin teemahaastattelemalla kahta maahanmuuttajataustaista ja kahta kantasuomalaista Arkipaja-toimintaan osallistunutta äitiä. Haastattelusta saatu nauhoitettu aineisto litteroitiin ja analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Suurimmaksi syyksi toimintaan osallistumiselle ja syntyneelle huolelle nousi äitien yksinäisyys. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että Arkipajassa ohjaajien rooli on merkittävä. Kohtaaminen ja kahdenkeskiset keskustelut sekä luottamuksen ja arvostuksen tunne voimaannuttivat ja vahvistivat äitejä. Lisäksi maahanmuuttaja-äideillä suomen kielen oppiminen nousi yhdeksi syrjäytymistä estäväksi asiaksi, johon pitäisi panostaa.

ABSTRACT

Author	Tuija Staaf
Title	Mothers' Experiences of Settlement Organization's Arkipaja-Activities
Year	2017
Language	Finnish
Pages	51 + 3 Appendices
Name of Supervisor	Ulla Isosaari

The topic of this bachelor's thesis got started with an interest in Arkipaja family work organized by Vaasa Settlement Organization and also in an interest in finding out what kind of experiences mothers have of this activity. The Arkipaja activity is supported by STEA (former RAY) and its preventive work which is organized by the Settlement Organization of Vaasa. The aim of Arkipaja is to prevent exclusion with sub-goals by empowering the mothers by supporting parenthood and the early interaction between the mother and the child and also by offering peer support.

The main research question was: How were the mothers feeling about the activities in Arkipaja? The aim was to collect the experiences and the thoughts of the mothers and also to find out how the goals had been obtained. The research produced information to the main sponsors as well as to Settlement Organization. It also helps to see what the meaning of Arkipaja activities is and how they could be developed further.

The theoretical frame of this research includes the key concepts which are exclusion, Settlement work, family work, multiculturalism and also participation and empowerment. A theme interview was carried out with two immigrant mothers and two Finnish mothers who were participating in Arkipaja. This research is qualitative. The interview material was transcribed and analysed with material-based content analysis method.

The main reason for participating in Arkipaja-activity was that mothers were so lonely. As a conclusion, the role of the counsellors is remarkable. Meetings and discussions in private and also the feeling of trust and respect empowered and strengthened the mothers. Also the Finnish language learning of immigrant mothers should be invested in Arkipaja because learning the language prevents exclusion.

Keywords	Settlement, Arkipaja, family work, exclusion, empowerment
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	8
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	10
3	SETLEMENTTITYÖ SYRJÄYTYMISEN EHKÄISYSSÄ	11
3.1	Syrjäytymisen ehkäiseminen	11
3.1.1	Euroopan unionin keskeisen tason indikaattori.....	12
3.1.2	Eriarvoisuus ja normalisuus	13
3.1.3	Vertaistuki.....	14
3.1.4	Voimaannuttaminen	14
3.1.5	Osallisuus	16
3.2	Perhetyö	17
3.2.1	Vanhemmuuden tukeminen	18
3.2.2	Maahanmuuttajat kohderyhmänä perhetyössä	19
3.3	Setlementti	21
3.3.1	Vaasan Setlementtiyhdistys	22
3.3.2	Vaasan Setlementtiyhdistyksen Arkipaja.....	22
3.4	Aikaisemmat tutkimukset	24
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA MENETELMÄT	26
4.1	Tutkimuksen kohderyhmä	26
4.2	Tutkimuksen menetelmät ja aineiston keruu	26
4.3	Tutkimusaineiston analyysi	28
4.4	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	29
5	TULOKSET	33
5.1	Toimintaan osallistumisen alkutilanne ja syyt osallistumiselle	34
5.2	Äitien kokemuksia kohtaamisista ohjaajien kanssa	36
5.3	Äitien kokemuksia vertaistuesta	39
5.4	Äitien kokemuksia toiminnasta, rytmistä ja arjen mallista	39
5.5	Äitien elämäntilanne Arkipajan jälkeen.....	41

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	42
LÄHTEET	48

LIITTEET

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Syyt Arkipaja-toimintaan osallistumiselle.	31
Kuvio 1. Aineistosta nousseet yhdistävät teemat.	30
Kuvio 2. Äitien kokemuksia kohtaamisesta ohjaajien kanssa.	32

LIITELUETTELO

LIITE 1. Kirje äideille

LIITE 2. Teemahaastattelu kysymykset

LIITE 3. Esimerkki aineisto-analyysistä

1 JOHDANTO

Syrjäytymisestä on tullut yhteinen huolenaihe niin täällä Suomessa kuin koko Euroopassa. Sen estämiseksi on suunniteltu strategioita sosiaali- ja terveystaloudessa ja hallitusohjelmissa. EU2020-strategian, jossa Suomikin on mukana, tavoitteena on vähentää huomattavasti syrjäytymis-, sekä köyhyysriskissä olevien määrää. Syrjäytymiselle voi olla useita syitä. Se voi olla seurausta esim. työttömyydestä, köyhyydestä, päihdeongelmista tai jostain suuresta muutoksesta elämässä. Syrjäytymisen estämiseksi tarvitaankin monipuolista yhteistyön tekemistä eri toimijoiden kesken. (Tilastokeskus 2014.)

Ruotsalainen kansantaloustieteilijä Ingvar Nilsson ja hänen tutkijakollegansa Anders Wadeskog ovat tutkineet sosiaalisten investointien vaikutusta kuntatalouteen pitkällä aikavälillä. He ovat tulleet tutkimuksessaan siihen tulokseen, että menetettyjen verotulojen sekä muiden menetysten lisäksi yksi syrjäytynyt ihminen voi tuoda yhteiskunnalle yhdessä vuodessa jopa 75 000 € kulut. Jos syrjäytymistä ei pystytä ennalta ehkäisemään, tuo se niin inhimillisiä kuin taloudellisiakin menetyksiä. Taloudellisesti ja järkevästi ajatellen olisi syytä panostaa ennaltaehkäisevään työhön ja ratkaista ongelmia jo pienenkin huolen herätessä. (Talentia 2017.)

Vaasan Setlementtiyhdistyksen tekemä työ on paikallista, heikommissa asemassa olevien ihmisten tukemista. Vuonna 2000 Vaasan Setlementtiyhdistys perusti Arkipajan, jonka toiminta on ennaltaehkäisevää perhetyötä ja intensiivistä äiti-lapsitoimintaa. Sen tavoite on estää syrjäytymistä osatavoittein; 1. vanhemmuutta tukemalla, 2. äidin ja lapsen varhaista vuorovaikusta tukemalla, 3. voimavaraistamalla äitiä sekä tarjota ryhmässä vertaistukea. Maahanmuuttajaäitien kotouttaminen on myös yksi Arkipajan rahoittajan STEA:n (Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus, entinen RAY) asettama tavoite.

Kiinnostuin Arkipaja-toiminnasta ryhmätyön, vapaaehtoistyön ja harjoitteluni kautta. Mielenkiintoni herätti ajatus, mitä näille äideille nykyään kuuluu. Halusin selvittää, onko Arkipaja toiminnallaan kyennyt estämään heidän syrjäytymisensä ja ovatko tavoitteet toteutuneet. Tässä opinnäytetyössä käsittelen teoriaosuudessa syrjäytymistä ja sen syitä, tuon esille Setlementin Arkipajan toimintaa, sekä per-

hetyötä yleensä. Teoreettisessa osuudessa käsittelen eri lähteiden kautta osallisuutta, vertaistukea ja voimaannuttamista. Tuon myös esille aiheeseen liittyviä tutkimuksia.

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Aineisto on kerätty teemahaastattelemalla Arkipaja-toimintaan osallistuneita äitejä. Haastatteluaineisto litteroitiin ja analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tutkimus toteutettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2009) eettisiä periaatteita noudattaen. Työn lopussa esitetään tutkimustulokset, johtopäätökset, jatkotutkimusehdotus sekä pohditaan tutkimuksen kulkua ja tuloksia.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tämän opinnäytetyön oli tarkoitus tuoda esille Arkipajassa käyneiden äitien kokemuksia Arkipajan toiminnasta. Haastattelemalla äitejä haluttiin selvittää heidän omat kokemuksensa Arkipajan toimintatavasta ja sen vaikutuksesta heidän elämäänsä. Tarkoitus oli selvittää saavutetaanko Arkipajassa asetetut tavoitteet ja estetäänkö toiminnalla äitien syrjäytyminen.

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada vastauksia siihen, mitkä asiat Arkipaja-toiminnassa olivat tukeneet äitejä ja miten tavoitteet olivat toteutuneet. Äitien antaman tiedon avulla voidaan pohtia ja kehittää Arkipaja-toimintaa. Tutkimus on merkityksellinen ja tarpeellinen tiedontuoja Vaasan Setlementtiyhdistys ry:lle, Arkipajalle sekä rahoittajille, Raha-automaattiyhdistykselle (RAY) nykyään STEA ja Vaasan kaupungille. Tutkimus tuotti tietoa siitä, mikä vaikutus Setlementin Arkipajan toiminnalla on ollut äitien elämään.

Päätutkimuskysymys:

Miten Arkipajassa mukana olleet äidit ovat kokeneet toiminnan?

Apukysymyksinä ovat:

1. Miten toimintaan osallistuminen on tukenut vanhemmuutta?
2. Miten toimintaan osallistuminen on voimaannuttanut äitiä?

3 SETTLEMENTTITYÖ SYRJÄYTYMISEN EHKÄISYSSÄ

Sheppardin (2006) mukaan ihminen voi syrjäytyä useasta eri syystä. Syrjäytymisen ei tapahdu vain taloudellisten syiden vuoksi, vaan syrjäytyä voi esim. etnisen taustan, terveydentilan, vammaisuuden tai persoonallisuuteenkin liittyvien ominaisuuksien takia. Hän toteaa, että ihmiset ovat syrjäytyneitä ”outsiders”, joka käännettynä tarkoittaa, että he ovat ulkopuolisia. (Sheppard 2006, 1–2.) Vaasassa yhtenä paikallisena syrjäytymisen ennaltaehkäisijänä toimii Vaasan Settlementtiyhdistys. Sen tekemä työ lähtee Settlementin maailman laajuisesta eri-ikäisiä ihmisiä tukevasta ja heidän tarpeitaan huomioivasta työstä. (Vaasan Settlementtiyhdistys 2016.)

3.1 Syrjäytymisen ehkäiseminen

Syrjäytymisestä on tullut Euroopan laajuinen yhteiskuntapoliittinen huoli. Vuonna 2013 Euroopan unionin maiden väestöstä 122 miljoonaa ihmistä eli köyhyys- tai syrjäytymisuhan alla. Suomessa vastaava luku oli 927 000 ihmistä, jolloin 17,3 % kansalaisista eli köyhyys- ja syrjäytymisuhan alla Suomen ollessa viidenneksi pienin EU-maista. (Tilastokeskus 2014.)

Paananen ja Gissler (2014) tuovat esille, miten eri tutkimukset osoittavat pahoinvoinnin olevan periytyvää. He toteavat myös yhteiskunnan sekä perheiden arvojen ja asenteiden periytyvän samassa suhteessa. Lapsuuden aikaan liittyvillä tekijöillä on merkitystä hyvinvoinnin toteutumiseen aikuisena. Lapsena koetut menetykset, taloudelliset ja terveydelliset ongelmat sekä ympäristö missä lapsi kasvaa vaikuttavat siihen, miten tulevaisuus koetaan ja päästäänkö mukaan yhteiskunnan toimintaan. (Paananen & Gissler 2014, 212–213.)

Lakhani, Sacks ja Heltberg (2014) tuovat maailmanpankille tekemässään raportissa *They Are Not Like Us* esille ihmisten negatiiviset arvot ja asenteet syynä sosiaaliselle syrjäytymiselle. He ovat tutkineet Itä-Euroopan ja Keski-Aasian alueen asukkaita sekä esim. ruotsalaisten asenteita, selvittäen mitkä ovat ne ei-toivotut ihmisryhmät, joita ei haluta asumaan naapuriin. Raportissa nousi esille, että asukkaat suhtautuivat negatiivisesti esim. köyhiin, maahanmuuttajiin ja etnisiin vä-

hemmistöihin. Negatiivisesti suhtauduttiin myös erilaisen seksuaalisen suuntautumisen takia. Tutkijat toteavat, että syrjäytymisen estämiseksi ei riitä pelkästään asumiseen, koulutukseen tai terveyteen panostaminen, vaan sosiaalista syrjäytymistä vastaan voidaan parhaiten taistella vaikuttamalla ihmisten arvoihin, asenteisiin ja sitä kautta käyttäytymiseen. (Lakhani, Sacks & Heltberg 2014.)

3.1.1 Euroopan unionin keskeisen tason indikaattori

Syrjäytymisen poistamisesta on tullut yhteinen tavoite ja sitä varten on laadittu Euroopan unionin laajuinen toimintasuunnitelma. Euroopan unionissa on yhteinen EU2020-strategia, jonka tavoitteena on vähentää ihmisten köyhyyttä ja syrjäytymisriskiä vuoteen 2020 mennessä. Suomi on ohjelmassa mukana ja tavoite on vähentää syrjäytyneiden määrää 150 000. Euroopan unionin yhteisten tavoitteiden seurantaan on tehty kolmen eri asian Arope-mittari (At Risk of Poverty or Social Exclusion). Indikaattoreina ovat suhteellinen tuloköyhyys, vakava materiaaalinen puute ja vajaatyöllisyys. Ihminen, joka voidaan määritellä yhdellä näistä indikaattoreista, todetaan olevan köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävä ihminen. (Ilmakuus & Moisio 2014, 306–307; Tilastokeskus 2014.)

On todettu, että kun köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrä väestöstä on suuri, on se silloin mitattavissa monella eri ulottuvuudella. Indikaattorit ovat;

1. Suhteellinen tuloköyhyys (at-risk-of poverty), pienituloisia ovat ne ihmiset, joiden ”kotitalouden käytettävissä oleva rahatulo kulutusyksikköä kohden on alle 60 % kansallisesta keskitulosta”.
2. Vajaatyöllisyys (low work intensity) ”kuvaava kotitalouden työikäisten jäsenten vuoden aikaisten työssäolokuukausien suhdetta samojen jäsenten teoreettiseen maksimikuukausimäärään”.
3. Vakavaa materiaalista puutetta (severe material deprivation) kokevat ne ihmiset, joilla on puutetta vähintään neljällä indikaattorilla yhdeksästä. Nämä indikaattorit ovat: ”maksuvaikeuksien kokeminen, vaikeudet selviytyä yllättävistä menoista, tai että taloudella ei ole varaa puhelimeen, pesu-

koneeseen, televisioon, autoon, proteiinipitoiseen ateriaan joka toinen päivä, viikon lomaan vuodessa tai pitää kotiaan riittävän lämpimänä”.

Arope-mittari on käyttökelpoisin, kun tarkastellaan korkean ja matalan elintason maita pitkällä aikavälillä. Sillä ei havaita yhtäkkisiä taloustilanteen aiheuttamia muutoksia. (Okkonen & Sauli 2013; Tilastokeskus 2014; Europa 2014.)

Yhtenä syrjäytymisen syynä pidetään myös sitä, että ihminen ei ole kyennyt sitoutumaan yhteiskuntaan, vaan on jäänyt jostain syystä yhteiskunnan ulkopuolelle. Työn ja perheen merkitystä korostetaan yhtenä mahdollistajana, jonka kautta ihminen pääsee mukaan yhteiskunnan toimintaan. (Raunio 2006, 9–12.)

3.1.2 Eriarvoisuus ja normaalisuus

Raunio (2006, 12–14) tuo esille normaalisuuden käsitteen, jota myös sosiaalityössä tavoitellaan. Syrjäytyessään ihminen jää yhteiskunnan normaalisuuden ulkopuolelle, ja sinne häntä ohjaavat takaisin eettisellä toiminnallaan sosiaalialan asiantuntijat. Raunio ottaa esimerkin, Townsendin määritelmän, joka on tilastollinen malli, jonka avulla normaalisuus on määriteltä. Ihmisen jäädessä sen määritelmän alapuolelle hän on köyhä ja myös määriteltä syrjäytyneeksi. Normaalius on ihmisten yleinen ajatus ja käsitys yhteiskunnassa elämisestä ja olemisesta sekä asioiden hoitamisesta ja osallistumisesta. Sen mukaan normaali ihminen elää ja osallistuu omasta vapaasta tahdostaan, eikä kukaan halua itse syrjäytyä. Syrjäytymiseen halutaan kaikin tavoin yhdessä löytää syy ja ratkaisu. Tavoite on löytää keino, jolla pystytään saattamaan ihminen takaisin yhteiskunnan tasa-arvoiseksi jäseneksi. (Raunio 2006, 12–14.)

THL: n sivuilla puhutaan sosiaalisesta eriarvoisuudesta ja siitä miten eriarvoisuutta voidaan pienentää panostamalla ihmisten hyvinvointiin ja terveydentilaan. Eriarvoisuutta voidaan vähentää tarjoamalla jokaiselle kykyjensä mukainen mahdollisuus opiskeluun, koulutustaan vastaavaan työpaikkaan ja sitä kautta mahdollisuus ansiotuloon. Koulutus ja asema yhteiskunnassa antavat paremman mahdollisuuden mieleiseen asuinpaikkaan, parempiin asuin-oloihin sekä mahdollisuuden vaikuttaa ja osallistua. Yhteiskunta voi vähentää eriarvoisuutta huolehtimalla oi-

keudenmukaisesta ja tasavertaisesta perusturvasta sekä sosiaali- ja terveystalouksista. Sosiaalinen eriarvoisuus näyttäytyy lopulta ihmisten välisinä terveydellisinä eroina. (THL 2017.)

Vainikainen (2014) esittää artikkelissaan lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttilan ajatuksia eriarvoistumisesta yhteiskunnassamme. Kurttilan näkemys on, että lapsen tulevaisuuden kulkuun vaikuttaa suuresti perhetausta. Hän painottaa, että eriarvoisuus on suuri haaste ja uhka Suomessa ja siitä pitää päästä eroon. Kurttilan mainitsemien tilastojen mukaan vuonna 2012 noin 30 000 lapsen perhe oli erittäin köyhä. Hän painottaa ihmisen ja meidän jokaisen vastuuta itsestämme ja lähimmäisistämme. (Vainikainen 2014.)

3.1.3 Vertaistuki

Vertaistuki antaa mahdollisuuden heijastaa omaa elämäntilannetta ja omia kokemuksia toisten, samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Tämä edesauttaa huomaamaan, ettei ihminen ole ainut ja yksin ongelmansa sekä vaikean tilanteensa kanssa. Vertaistuella voi jakaa asioita ja näin asettaa ne oikeaan mittasuhteeseen. (Lähteinen & Kehus 2016, 233; THL 2016 a; Mynttinen 2013, 8, 10.)

Vertaisryhmässä kaikille yhteistä on sama tilanne elämässä, ongelma tai jonkun tuen tarve. Toiminta perustuu luottamukseen, toisia arvostavaan ja tasa-arvoiseen kanssakäymiseen. Vertaisena sekä annetaan että saadaan, ja sitä kautta voimaannutaan. Vertaistuen avulla on mahdollisuus löytää omat voimavarat ja niiden avulla selviytyä omasta elämästä. (THL 2016 a; Mynttinen 2013, 8.) Lähteinen ja Kehus (2016, 235) esittävät huomiona, että vertaisryhmissä käyneet perheet verkostoituvat muiden ryhmäläisten kanssa. Perheet tuntevat voimaantuvansa, osallistuu toimintaan yhdessä muiden vertaistensa kanssa. He saavat näin tukea vanhemmuuteen ja malleja omaan arkeensa.

3.1.4 Voimaannuttaminen

Empowerment, voimaantuminen tarkoittaa käännettynä myös vahvistumista, oman itsensä sisäistä vahvistumista ja voiman tuntoa. Perhetyössä voidaan puhua myös valtaistamisesta, jolla tarkoitetaan perheen itsensä vastuunkantoa ja joka

saadaan ottamalla käyttöön asiakkaan omien asioidensa asiantuntemus. (Vilen, Hansen, Janhunen, Kytöpuu, Salo, Seppänen, Seppänen & Tapio 2010, 26.)

Sanasta voimaannuttaminen on tullut asiakastyössä tärkeä käsite ja se on oleellinen tavoite sosiaalialalla työskennellessä. Sosiaalialan työntekijän on pystyttävä tukemaan, auttamaan ja edistämään asiakasta löytämään omat voimavaransa. Voiman täytyy löytyä ihmisestä itsestä ja aina tarvitaan sekä asiakkaan omaa halua että motivaatiota. Ihmisen voimaantumisen mahdollistaa tunne turvallisuudesta sekä tunne, että hän itse kykenee toimimaan omien tavoitteidensa mukaisesti. On kyettävä käyttämään valtaansa hyvään niin, että ihminen pystyy päättämään omista asioistaan, jolloin hän on motivoituneempi ja tuntee onnistumista. (Mäkinen ym. 2009, 132–139.) Asiakkaalla on oikeus tulla kuulluksi ja asiantuntijan velvollisuus on kuunnella.

Sheppard (2006) tuo esille voimaannuttamisen hienona ajatuksena ja yhtenä keinona sosiaalialalla saada ihmiset pois syrjäytymisen tieltä. Hän toteaa voimaannuttamisella olevan monta eri merkitystä. On merkitystä sillä, miten suhtaudutaan ihmiseen. Kuunnellaanko aidosti ja otetaanko huomioon ihmisen oma tahto ja hänen omat toiveensa. Sheppardin mukaan on merkitystä, miten ihmistä ohjataan ja vaikutetaan hänen elämäänsä. Voimaantumiseen liittyvä ohjaajan käyttämä valta voi johtaa ihmisen osattomaksi ja voimattomaksi omassa elämässään. (Sheppard 2006, 115–116.)

Sheppardin (2006) mukaan ihmiset voimaantuvat, kun syrjäytymisen syyt on selvitetty ja estävät tekijät on tiedostettu ja ymmärretty. Hän toteaa, että kun ihminen itse ymmärtää ja tiedostaa tilanteensa (self-determining) sekä löytää omat haaveensa ja toiveensa, hän löytää myös itsensä. Silloin ihminen pyrkii saavuttamaan omien mahdollisuuksiensa mukaisia tavoitteita. Sheppard tuo esille, että sosiaalialan työntekijän on tiedostettava asiakkaan tietävän paremmin omat tarpeensa ja tarvitsemansa avun laadun sekä määrän. Asiakkaan puolesta ei voida tehdä päätöksiä, vaan hänellä on oikeus tehdä ne aina itse. Hänen mukaansa työntekijän ja asiakkaan välinen hyvä vuorovaikutus on edellytys asiakkaan voimaantumiselle. (Sheppard 2006, 116–117.) Perheillä ja perheenjäsenillä on oma mahdollisuutensa

määritellä voimavaransa ja tuoda esille tarpeensa. He voivat suunnitella sekä arvioida tavoitteensa, kun asiantuntija antaa heille siihen tilaa. Asiantuntijan täytyy ottaa huomioon asiakkaan oma asiantuntijuus ja ”unohtaa” oma asiantuntijuutensa sekä muuttaa omia työtapojaan asiakkaan mukaisesti. (Vilen ym. 2010, 27.)

Setlementtiliiton läntisen piirin aluepäällikkö Pitkänen (2016) toi esille, ”Työkaluja voimavarakeskeiseen kohtaamiseen” koulutuksessa, miten voimaannuttavaa ihmiselle on, kun hänen kanssaan käydään läpi hänen elämänsänsä, menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Sekin on tässä tutkimuksessa merkityksellistä, että äidit voimaantuvat kertoessaan omaa tarinaansa.

3.1.5 Osallisuus

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sivuilla osallisuuden edistäminen mainitaan Suomen hallituksen ja Euroopan unionin tärkeäksi tavoitteeksi, kun halutaan poistaa eriarvoisuutta kansalaisten välillä. Osallisuuden lisäämisellä vältetään köyhyyttä ja estetään syrjäytyminen. Osallisuus on oikeutta ja se luo mahdollisuutta olla mukana tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä, yksilönä ja jonkun yhteisön jäsenenä. Osallistuminen ja kuuluminen johonkin yhteisöön ovat vahvistavia terveydellisiä tekijöitä ja ne auttavat syrjäytymistä vastaan. (THL 2016 b.)

Ihminen tarvitsee riittävän toimeentulon ja hyvinvoinnin, toiminnallista mukanaoloa sekä kuulumisen johonkin ryhmään tunteakseen osallisuutta. Nämä määritelmät on oltava tasapainossa keskenään, sillä jonkun puuttuminen lisää riskiä syrjäytyä yhteiskunnasta, elämänlaadun huonontumista sekä ulkopuolelle jäämistä. (THL 2016 b.) Maailmanpankin mukaan sosiaalinen osallisuus on prosessi, jossa parannetaan osallistumisen ehtoja niin, että yksilöt ja ryhmät pääsevät mukaan. Sosiaalinen osallisuus vahvistaa yksilön mahdollisuuksia olla mukana yhteiskunnan toiminnassa. Osallisuus saa hänet tuntemaan itsensä samanarvoiseksi muiden kanssa sekä taitavaksi ja kyvykkääksi ihmiseksi. (Leeman, Kuusio & Hämäläinen 2015.)

Sosiaalityön professori Kati Närhi Jyväskylän yliopistosta toteaa, että osallisuus asiakastyössä on vaikea asia sosiaalialalla työskenteleville ihmisille. Hän painot-

taa, että osallisuus tarkoittaa asiakkaan kanssa yhdessä tehtävää työtä. Silloin asiakkaalla on yhtäläinen valta ja mahdollisuus osallistua sekä tehdä päätöksiä, jotka vaikuttavat hänen omaan elämäänsä. Professori Kati Närhen mukaan: ”Muuten sosiaalityö on osa tyhjää osallisuusretoriikkaa, näennäisosallisuutta ja jopa osallisuuspetosta”. (Koskiluoma 2017, 17.)

3.2 Perhetyö

Perheeksi katsotaan Suomessa ja yleensä länsimaisessa kulttuurissa vain ydinperhe. Länsimaisen kulttuurin mukaan siihen ei lasketa esimerkiksi isovanhempia tai muita sukulaisia. Suomen tilastokeskuksen mukaan yhteisessä taloudessa asuvat ihmiset luetaan yhdeksi perheeksi. Lain mukaan perhetyössä on lähtökohtana tukea perheen vanhempia heidän vanhemmuudessaan, mikä ei ole siten yksiselitteistä, koska perhe-käsite voi pitää sisällään moninaisuutta. Yhteiskunnassamme on olemassa monta näkökulmaa ja käsitystä siitä minkälainen on tavoiteltu, onnellinen ja hyvinvoiva perhe. (Vilen ym. 2010, 10–11.)

Perhetyö tukee tuen tarpeen mukaan asiakasta, hänen perhettään tai hänen hoidostaan vastaavaa henkilöä vahvistaakseen heidän omia voimavarojaan sekä parantaa heidän keskinäistä vuorovaikutustaan (L30.12.2014/1301).

Perhetyötä on kaikki se mitä tehdään, että koko perhe voisi hyvin, niin lapset kuin vanhemmat. Mukana ovat kaikki erilaiset toimijat ja ammattilaiset niin neuvolasta, päiväkodista, sosiaalitoimesta kuin kolmannelta sektorilta tai seurakunnalta. Käytössä on perhetyötä tehdessä erilaiset kohdistetut asiantuntijapalvelut terveydenhuollossa sekä mielenterveys- ja päihdepalvelut. Kaikki lähtee siitä, että löydetään yhdessä perheen kanssa oikeanlaista tukea, neuvontaa ja opastusta, että pystytään jatkamaan arjessa eteenpäin. Mahdollisesti muutetaan toimintatapoja, elämäntapoja ja haetaan perheelle sopivia uusia perheiden tarpeisiin soveltuvia malleja. Lähtökohtana on selvittää perheen omat tarpeet. Vanhemmuutta tuetaan tarpeiden mukaan ja estetään näin mahdollinen syrjäytyminen. (Rönkkö & Rytönen 2010, 27–28.) Reijonen (2005, 11) toteaa, että jokaisella perheellä on erilaiset tarpeet, joilla he selviytyvät itsenäisesti ilman muiden toimijoiden tukea, siten perhetyönkin on oltava erilaista.

3.2.1 Vanhemmuuden tukeminen

Halmeen ja Perälän (2014, 216) mukaan tärkeimpiä ja vaikuttavimpia asioita ennaltaehkäisyssä sekä perheiden tukemisessa ovat varhaisten huolten tunnistaminen ja niihin ajoissa puuttuminen. He tuovat esille, että jo pienemmätkin päivittäiset huolet saattavat olla merkityksellisimpiä tulevaisuutta ajatellen kuin suuri yksittäinen ongelma. Siksi on merkitystä vanhempien arjen ja vanhemmuuden tukemisella ja panostamisella yhteisölliseen tukemiseen, että syrjäytymistä saataisiin näin estettyä.

Vanhemmuuden tukemiseksi tehdään ehkäisevää työtä, jolloin toimilla jo varhaisessa vaiheessa pystytään estämään suurempien ongelmien syntyminen. Ehkäisevässä perhe-työssä voi riittää muutama keskustelu asiantuntijan kanssa tai taloudellinen apu jonkun aikaa. Työ voi olla neuvontaa, opastusta ja tukemista, että esimerkiksi selvittää uudesta arjen tilanteesta. Silloin ennakoidaan riskitilanteita ja yritetään ehkäistä ongelmien syntymistä ottamalla huoli puheeksi. Tärkeää on oikea-aikaisuus. Erilaiset toimintamuodot, vertaisryhmät, harrastusryhmät ja palvelut, jotka auttavat selviämään tilanteesta ovat ehkäisevää perhetyötä. Ehkäisevää perhetyötä ovat kaikki palvelut, jotka auttavat pitämään yllä perheen hyvinvointia ja lisäävät sitä. Se on palvelua, joka on tarkoitettu kaikille perheille. (Rönkkö & Rytönen 2010, 32–33.)

Perhetyössä vanhemmuuden tukemiseksi haetaan toimintaa, muutosta ja tukea, joka auttaa koko perhettä. On otettava huomioon koko perheen ajatukset, toiveet ja sovitettava niistä parasta koko perheelle. Tavoitteena on huolehtia koko perheen edusta, ei vain lapsen tai vanhempien, koska perhe on kokonaisuus. Ei auta, että tilanteessa, jossa tarvitaan perhetyötä, autetaan vain yhtä henkilöä perheessä, vaan on otettava huomioon miten koko perhe vaikuttaa tilanteesta selviämiseen. Tärkeää on, mihin tarvitsee vaikuttaa ja millä voidaan auttaa. (Rönkkö & Rytönen 2010, 39–40.)

Toisaalta, kun perhetyössä tavoitellaan koko perheen hyvinvointia, voidaan se saavuttaa myös voimauttamalla ja tukemalla vain yhtä perheenjäsentä. Yhdestä perheenjäsenestä se sitten välittyy muille perheenjäsenille heidän väliseensä vuo-

rovaikutukseen. Perhetyössä voidaankin puhua sekä välillisestä että välittömästä perhetyöstä. Välittömässä perhetyössä ovat palvelunsaajina kaikki perheenjäsenet, kun välillisessä perhetyössä palvelua taas tarjotaan vain yhdelle perheenjäsenelle. ”Jokaisessa perheenjäsenessä on aina myös voimavaroja, joiden esille nostaminen ja korostaminen on tärkeää kaikissa tilanteissa, myös silloin kun perheessä on enemmän huolta”. (Vilen ym. 2010, 26–27, 40.)

Rönkkö ja Rytönen (2010, 165–194) esittävät, miten yhteistyösuhde työntekijän ja asiakkaan välillä on silloin luotettavalla pohjalla, kun se on arvostavaa ja kunnioittavaa. Silloin tapahtuu molemminpuolinen onnistumisen tunne ja motivoituminen. Työntekijän kyky eläytyä toisen tilanteeseen, taito kuunnella ja vuorovaikutuksessa painottuminen myönteisiin asioihin vahvistaa ja voimaannuttaa asiakasta. Näin löydetään niitä asioita jotka toimivat ja ovat onnistuneet ja lähdetään hakemaan ratkaisuja sekä uusia menetelmiä toimivien lisäksi. Perhetyössä onkin tärkeää löytää asiakkaan ja perheen omat voimavarat. Näin he itse tuntevat löytävänsä ratkaisun ja päättävät omista asioistaan. (Rönkkö & Rytönen 2010, 165–194.)

Vilen ym. (2010) esittävät Counselling-tason perhetyön. Counselling-tason perhetyöllä tavoitellaan hyvinvoivaa, voimaautunutta ja valtaistunutta perhettä ja sen jäseniä. Sana tulee englannin kielestä ja käännettynä se tarkoittaa ohjaamista, neuvon antamista ja kehottamista. Työ ei ole psykoterapiaa, vaan vuorovaikutusta perhetyötä tekevän ja perheen sekä sen jäsenten välillä. Counselling-tason perhetyössä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen tavoite on ymmärtämällä, kuuntelemalla, tietoa jakamalla ja yhdessä toimien auttaa asiakasta löytämään hänen omat voimavaransa. Tässä perhetyössä asiakas pikkuhiljaa voimaantuu löytäessään omat voimavaransa. (Vilen ym. 2010, 25.)

3.2.2 Maahanmuuttajat kohderyhmänä perhetyössä

Anis (2013) toteaa sosiaalialan asiakaskunnan Suomessa muuttuneen. Eri syistä maahan muuttaneiden ihmisten määrä on kasvanut ja sosiaalityö on hänen mukaansa muuttunut monikulttuuriseksi sosiaalityöksi. Maahan muuttaneilla ihmisillä on samanlaisia ongelmia ja yhtäläinen avuntarve kuin kantasuomalaisillakin

ihmisillä. Hän toteaa, että maahanmuuttajien on vaikeampi työllistyä ja heillä on ongelmia esim. kielitaidossa, terveydentilassa ja taloudessa. Tämän takia maahanmuuttajat ovat hänen mukaansa suuremmassa vaarassa syrjäytyä. (Anis 2013, 147–148.)

Maahanmuuttajilla on kotoutumisen aikana useita erilaisia haasteita. He eivät osaa kieltä, eivätkä ymmärrä uuden yhteiskunnan toimintatapoja. He eivät pääse mukaan yhteiskunnan toimintaan, koska heillä ei ole verkostoja ja sosiaalisia suhteita. Maahanmuuttajan kotoutumiseen voi vaikuttaa kielteisesti paikallisten epäluulo ja vaikeus tutustua ihmisiin. Kaikki on uutta ja outoa. Heidän entinen osaamisensa on poispöyhkiytynyt. Seurauksena saattaa olla voimattomuutta, yksinäisyyttä ja mielenterveysongelmia. Jokainen tarvitsee toisten ihmisten tukea, vuorovaikutusta, positiivista onnistumisen ja selviämisen tunnetta pystyäkseen välttämään syrjäytymisen sekä yhteiskunnan ulkopuolelle jäämisen. (Alitolppa-Niitamo, Moallin & Novitsky 2006, 6–7.)

Vanhempana oleminen ja lasten kasvattaminen mietityttävät vanhempia tämän päivän yhteiskunnassa. Eritoten vanhemmat, jotka ovat tulleet muualta eli maahanmuuttajataustaiset vanhemmat kokevat avuttomuutta. Tämä yhteiskunta, jossa he nyt kasvattavat omia lapsiaan, on erilainen kuin se, missä he itse ovat kasvaneet ja kehittyneet. Väestöliitto painottaa sellaisia vertaistukiryhmiä, jossa pääpaino ei ole kulttuurilla vaan elämäntilanteella. Merkitystä on vanhemmuudella, kasvatuksella ja näkemysten sekä kokemusten jakamisella. Ajatuksena on, että vertaisryhmä auttaa myös kotoutumaan ja ymmärtämään omaa elämäntilannetta. (Alitolppa-Niitamo ym. 2006, 4.) Integraatio on maahanmuuttajan kannalta tavoiteltavaa, koska silloin ollaan yhteydessä kantaväestön kanssa, mutta kuitenkin säilytetään oma kulttuuri (Vilen ym. 2010, 20).

Pakolaisavun (2016) mukaan kotoutuminen on monen tekijän summa. Siinä tarvitaan niin maahanmuuttajan, kuin paikallisten asenteiden herättelyä. Näillä asenteilla on merkitystä joko maahanmuuttajan osallisuuteen tai syrjäytymiseen. Maahanmuuttajan osallisuuteen vaikuttavat sosiaaliset suhteet, verkostot ja mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä kulkuun. Vertaistuellla mahdollistetaan maahan-

muuttajan osallisuus. Pakolaisapu painottaa vertaistuen saantia alussa saman kielsiltä, heiltä jotka ovat jo kokeneet maahanmuuton vaikeudet ja näin pystyvät antamaan tukea tarvitseville. (Pakolaisapu 2016.)

Puukari ja Korhonen (2013) esittävät, että kyetäkseen ymmärtämään maahanmuuttajia on monikulttuuristen ihmisten kanssa työtä tekevien tutustuttava eri maista tulleiden kulttuureihin. Kun tuntee maahanmuuttajan taustan, kulttuurin ja ympäristön missä hän on kasvanut, voi helpommin ymmärtää sekä auttaa, ohjata ja neuvoa. He tuovat myös esille, miten työntekijän on tunnettava myös oma historiansa ja kulttuurinsa jossa on kasvanut sekä sitä kautta tunnettava itsensä. (Puukari & Korhonen 2013, 36.)

Kalliokoski (2017) toteaa haastateltaessa, että Arkipajan ohjaajien yhtenä tehtävänä on ohjata ryhmissä käyviä maahanmuuttajia äitejä jo olemassa olevien palvelujärjestelmien pariin ja niiden käyttäjiksi. Ongelmia ja haasteita tehtävään on tuonut maahanmuuttajajäitien korkea kynnys osallistua esimerkiksi avoimen päiväkodin toimintaan. Avoimessa päiväkodissa käyvät kun ovat enimmäkseen kansuomalaisia perheitä, jotka jo tietävät mikä avoin päiväkotikoti on, mitä siellä tehdään ja mikä on sen tarkoitus. (Kalliokoski 2017.)

3.3 Setlementti

Setlementtityö on kansainvälistä, monipuolista työtä kaiken ikäisten ihmisten hyväksi, heitä vahvistaen ja tukien arjessa sekä elämän eri vaiheissa. Englantiin Setlementtitaloja perustettiin jo 1800-luvun lopulla opettamaan sekä köyhien tueksi erilaisten ongelmien selvittämiseen. (Vaasan Setlementtiyhdistys ry esite 2016.)

Kokkosen (2016, 18–19) mukaan Jane Addams nimisen henkilön Chicagoon perustaman toiminnan, nimeltään Hull House (1889) yhtenä päätavoitteena oli silloisten luokkaerojen poistaminen, mikä toteutettiin ottamalla yläluokka mukaan opettamaan ihmisiä. Hull Housessa opetettiin muun muassa kirjallisuutta, maalausta sekä arjen taitoja ja siellä huolehdittiin lasten hoidosta, mutta myös kulttuuri oli siellä tärkeässä asemassa. (Kokkonen 2016, 18–19.) Jane Addams ei rajannut sitä, kuka saisi Hull Houseen tulla. Sinne olivat tervetulleita niin naiset kuin

miehet, rikkaat ja köyhät, uskonnosta tai muusta taustastaan riippumatta, kaikki yhdessä kohtaamaan toisensa tasavertaisena. (Jarg-Tarno 2016, 9.) Itä-Lontoosta settlementtityön ajatus levisi Suomeen 1918. Sen tavoite oli pyrkiä parantamaan ihmisten välistä kohtaamista ja yhteistyötä kansan keskuudessa, eri ryhmien välillä (Setlementtiliitto 2016).

3.3.1 Vaasan Settlementtiyhdistys

Vaasan Settlementtiyhdistys on perustettu vuonna 1948. Sen ohjenuorana on ”ihmisen puolesta, ihmisen kanssa läpi elämän”. Settlementtityö on lapsi-, nuoriso-, seniori-, ja vanhustyötä sekä työtä monikulttuurisuuden parissa. Työssä painottuu paikallisuus, ihmisten tarpeet sillä hetkellä ja siinä paikassa. Yhdistys on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton sosiaalialan yhdistys, joka ei tavoittele toiminnallaan voittoa. Vaasan Settlementtiyhdistyksen toiminta on kansainvälisen settlementtityön mukaista toimintaa. Yhdistyksen tavoite on tukea ja auttaa ihmistä pärjäämään itsenäisesti omassa arjessaan, ohjata ihmisiä yhteen niin että he kohtaavat ja pääsevät vuorovaikutukseen toisten kanssa ja saavat kokea yhteyttä toisiin ihmisiin, vauvasta vaariin. Vaasan Settlementtiyhdistyksen arvot ovat ”yhteisöllisyys, tasa-arvoisuus, lähimmäisyys, erilaisuuden hyväksyminen sekä heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tukeminen”. (Ikäheimonen 2015; Vaasan Settlementtiyhdistys 2016.)

3.3.2 Vaasan Settlementtiyhdistyksen Arkipaja

Vaasan Settlementtiyhdistys ry on käynnistänyt Arkipaja-toiminnan vuonna 2000. Toiminta on osa Settlementin perhetyötä ja se on käynnistynyt Vaasassa Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamana projektina. Nykyään sen toiminta jatkuu RAY:n toiminta-avustuksen ja Vaasan kaupungin tuella. (Kalliokoski 2016; Vaasan Settlementtiyhdistys 2016.) RAY (2016) odottaa avustamiskohteiltaan raportointia toiminnan vaikuttavuudesta ja tarpeellisuudesta. Sen antama avustus on tarkoitettu toimintaan, jossa tunnistetaan ja otetaan huomioon yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset. Avustuksen saajien odotetaan arvioivan ja kehittävän toimintaansa tarpeen mukaan.

Arkipaja-toiminta on intensiivistä äitien ja alle kouluikäisten lasten ryhmätoimintaa, jossa asiakkaina ovat vaasalaiset äidit ja lapset, suomalaiset ja maahanmuuttajataustaiset. Toiminta on ennaltaehkäisevää perhetyötä, jonka tavoite on estää syrjäytyminen. Osatavoitteena on voimavaraistaa äitejä ja antaa tukea vanhemmuuteen sekä äidin ja lapsen varhaiseen vuorovaikutukseen. Arkipajan kautta halutaan antaa valitulle ryhmälle mahdollisuus vertaistukeen, laajempaan turvaverkostoon sekä tukea maahanmuuttajaäitejä kotoutumaan. Arkipajan toiminnassa tavoitellaan yhdessä tekemistä, parannetaan arjen kulkua sekä annetaan malli ja tukea erilaisissa elämäntilanteissa oleville äideille. Toimintaa ohjaa yhdessä äidin ja sosiaalityöntekijän kanssa tehtävä palvelusuunnitelma. (Arkipajan TVS 2016.)

Arkipajan ryhmään valinta lähtee syntyneestä huolesta. Äitien valinnassa ja heidän tukemisessaan tehdään yhteistyötä Vaasan kaupungin sosiaalitoimen kanssa. Suurimmalla osalla äideistä Arkipajan toimintaan mukaan pääseminen on yhteydessä Vaasan sosiaalitoimen asiakkuuteen. Toimintaan osallistuminen on kuitenkin äideille vapaaehtoista, eli äidillä itsellään on oltava halu ja motivaatio osallistua Arkipajan toimintaan. Mukaan ei kuitenkaan valita esimerkiksi päihdeäitejä tai jos perheessä tarvitaan haastavaa lastensuojelua. (Kalliokoski 2012, 13–17.)

Valitut äidit osallistuvat toimintaan elokuun alusta kesäkuuhun asti. Äidit on jaettu kahteen ryhmään, joissa molemmissa on 4–6 äitiä. Ryhmien on tarkoitus pysyä samana koko toimintakauden. Ryhmät kokoontuvat kaksi kertaa viikossa 9.30–14.30. Toinen ryhmä kokoontuu maanantaina ja keskiviikkona, toinen tiistaina ja torstaina. (Vaasan Setlementtiyhdistys 2016.) Perhetyön vastaava ohjaaja avaa ohjelmaa kertoen, miten päville on luotu järjestys, jonka tarkoituksena on antaa turvallisuutta sekä tietty rytmi, arjen rutiinit. Päiväjärjestyksellä halutaan antaa äideille malli, miten toimia arjessa. Usein äidit itse haluavatkin tukea juuri näihin asioihin ja löytävät siten päivärytmin myös lapselle. (Kalliokoski 2016.)

Setlementin toiminta on ammattilaisten ja vapaaehtoisten tekemää yhteistyötä ihmisten hyväksi (Vaasan Setlementtiyhdistys 2016). Arkipajassa työskentelee kaksi ohjaajaa, jotka ovat yleensä sosionomeja tai lähihoitajia ja kaksi apuohjaajaa, jotka voivat olla työllisyysvaroin palkattuja ilman alan koulutusta. Toiminnassa

on mukana usein harjoittelijoita ja vapaaehtoistyöntekijöitä. Arkipajan ohjaajien ei ole tarkoitus olla opettajia äitien elämässä, vaan Setlementin perusarvojen mukaan tärkeää on, ”lähimmäisen rakkaus, yhteisöllisyys ja erilaisten ihmisten välinen yhteistyö”. Ohjaajan työ on luottamuksellista ja siinä pitää aidosti haluta kohdata äiti, lähimmäinen, jakamalla yhteinen arki. (Arkipaja 2016.)

Yhteisöllisyys on välttämätön yhteiskunnan toimintaa ylläpitävä voima. Yhteisö ei ole pelkästään lähipiiri, sukulaiset tai asuinpaikka vaan sillä tarkoitetaan myös paikkaa, jossa käydään ja johon kuulutaan. Se voi olla työpaikka, harrastusryhmä tai vertaisryhmä. Saman aiheen puolesta toimivat ihmiset ovat yhteisö, ihmiset ovat kiinnostuneita samoista asioista. (Kostamo-Pääkkö, Väyrynen & Ojaniemi 2015, 7.) Arkipaja on yhteisö, tähän yhteisöön kuuluvat niin äidit kuin ohjaajatkin. Voidakseen tietää, miten Arkipaja toimii, mikä on sen merkitys, täytyy haastatella äitejä. Jotta voitaisiin kehittää Arkipajan toimintaa ja hyödyntää sitä paremmin, täytyy haastatella äitejä, kertoa heidän tarinansa ja tutkia niiden kautta, mitkä Arkipaja-toiminnassa ovat vaikuttavat tekijät.

3.4 Aikaisemmat tutkimukset

Aiempiä perhetyöstä tehtyjä tutkimuksia tuodaan seuraavaksi esille. Ensimmäisessä on arvioitu Vaasan Setlementtiyhdistyksen perustaman Arkipajan toimintaa, toisessa arkilähtöisyyttä perhetyössä ja kolmannessa vertaistuen merkitystä pienten lasten äitien terveyteen.

Kalliokoski (2012) on SeAMK:lle tekemässään YAMK opinnäytetyössä ”Arkipaja-toiminnan arviointia”, selvittänyt kymmenen toimijan ja kymmenen äidin ajatuksia Arkipajan toimivuudesta. Hänen tavoitteensa oli saada selville käyttäjien ja yhteistyökumppaneiden ajatuksia niin toimivista, kuin kehitettävistä asioista. Arvioinnissa äitien elämäntilanteissa suurimmiksi ongelmiksi nousi esille jaksaminen, yksinäisyys, oman ajan ja turvaverkoston puuttuminen. Arvioinnissa kävi ilmi, että Arkipaja-toiminta tarjoaa äideille yhteisön johon kuulua, seuraa sekä turvaverkoston. Arkipajasta äidit kokivat saavansa tukea vanhemmuuteensa, opastusta ja ohjausta tarpeensa mukaan ainakin sen 10h/vko. Toiminta oli tavoitteiden mukaista. Äidit kokivat voivansa kohdata toiset äidit ja ohjaajat luottavaisin mie-

lin. Arkipaja-toiminnan veroista toimintaa tarvittaisiin ennaltaehkäisevänä toimintana myös muille, ei vain sosiaalitoimen asiakasperheille. (Kalliokoski 2012.)

Hovi-Pulsa (2011) on pyrkinyt sosiaalipedagogiikan lisensiaattitutkimuksessaan ”Arkilähtöinen perhetyö”, selvittämään, mitä arki ja arkilähtöisyys tarkoittavat. Hän esittää tutkimuksessaan, miten perheillä, jotka tarvitsevat perhetyön tukea, yleensä on hukassa arjen malli. Perhetyön tehtävänä on arjen mallin ja rytmin löytäminen yhdessä vanhempien kanssa. Perhetyöllä on tärkeä tehtävä perheen vahvistamisessa ja heidän oman vanhemmuutensa tukemisessa. Hovi-Pulsa avaa perhetyön eri vaihteita, joita ovat; ”arjen avaaminen, haitallisen arjen kukistaminen, uusien toimintamallien itujen herättely, sujuvan ja turvallisen arjen vahvistaminen sekä identiteetin, osallisuuden ja elämänhallinnan vahvistaminen”. Tutkimuksessaan hän esittää, että ennaltaehkäisevään perhetyöhön tarvitaan matalan kynnyksen palveluja ja palveluita, jotka ovat lähellä sekä helposti saavutettavissa. Hovi-Pulsa avaa ymmärtävää työtettä, jolloin ymmärretään asiakkaan arkea ja toimitaan perheen tarpeiden mukaisesti sekä saadaan asiakaskin ymmärtämään omaa arkeaan. (Hovi-Pulsa 2011,107–108.)

Mynttinen (2013, 3) on pro gradu-tutkielmassaan ”Vertaistuen merkitys terveyden edistämässä pienten lasten äitien kuvaamana” selvittänyt 15 pienen lapsen äidin kokemuksia vertaistuesta. Hän haastatteli kahta äitiryhmää, joissa oli yhteensä kahdeksan äitiä. Tutkimuksen aineistona olivat myös seitsemän äidin kirjoitukset. Mynttisen tutkimustuloksista nousi esille kolme teemaa: 1)terveyttä edistävän vertaistuen ominaispiirteet ja luonne, 2) asiat, joiden toteutumisen vertaistuki mahdollistaa sekä 3) terveyttä edistävän vertaistuen haasteet. Tutkimuksen tulokset olivat myönteiset ja puolsivat vertaistukea voimaannuttavana ja terveyttä parantavana toimintana. Tutkimuksessa tuli esille miten äitien itsetunto koheni ja voimavarat kasvoivat heidän saadessaan emotionaalista tukea muilta äideiltä. Johtopäätöksenä Mynttinen totesi, että vertaistuellla on merkittävä arvo äitien terveydentilan ja jaksamisen ylläpitämisessä sekä sen edistämisessä. (Mynttinen 2013, 3.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA MENETELMÄT

Tämän tutkimuksen tarkoitus oli selvittää Vaasan Setlementtiyhdistyksen Arkipaja-toiminnan vaikutus siellä käyneiden äitien elämään. Äideillä, joilla oli omakohmainen kokemus ja tietämys, toimivat haastattelussa tarinankertojina ja olivat kokemusasiantuntijoita tässä tutkimuksessa. Tämä tutkimustehtävä oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus.

4.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Vaasan Setlementtiyhdistyksen perhetyön Arkipaja-toimintaan eri aikoina, mutta ei haastatteluhetkellä osallistuneet äidit. Kriteerinä oli, että valitussa ryhmässä on sekä maahanmuuttaja että kantasuomalaisia äitejä. Oli välttämätöntä, että äidit osasivat puhua suomea niin hyvin, että he pystyivät vastaamaan kysymyksiin ja kertomaan oman tarinansa ymmärrettävästi. (Kalliokoski 2016.) Hirsjärvi ja Hurme (2008, 53) painottavat myös, että kielelliseen valmiuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota haastattelua suunniteltaessa.

Tutkimuslupa saatiin Vaasan Setlementtiyhdistykseltä helmikuussa 2017. Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla yksitellen neljää äitiä. Yhteys haastateltaviin äiteihin saatiin perhetyön vastaavan ohjaajan sekä Arkipajan ohjaajan välityksellä. Haastattelut suoritettiin helmi-maaliskuussa 2017.

4.2 Tutkimuksen menetelmät ja aineiston keruu

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus pitää sisällään monta eri tapaa tutkia. Näitä erilaisia tutkimustapoja yhdistää kuitenkin se, että niissä tutkitaan merkityksiä. Laadullisella tutkimuksella saadaan tutkittua monipuolisesti erilaisia ”elämysmaailmoja”. Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollisuus yllätyä ja löytää uusia havaintoja sekä avata uusia käsityksiä aineiston kautta ja siinä ovat tutkimuskysymykset oleellisia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009; Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 16.)

Tämän tutkimuksen haastattelut toteutettiin teemahaastattelulla eli puolistrukturoidusti. Tutkijalla on monta mahdollisuutta tarinoiden keräämiseen ja yksi taval-

lisin on teemahaastattelu. Teemahaastattelussa tarina voi koostua tietystä elämänjaksosta ja liittyä yhteen aiheeseen. Teemahaastattelu antaa haastateltavalle mahdollisuuden puhua itselle tärkeistä asioista, omista kokemuksistaan ja myös mahdollisuuden jättää kertomatta ne asiat mistä hän ei halua puhua. Tutkijalla on mahdollisuus teemahaastattelussa ohjata kerrontaa tiettyihin asioihin, joihin hän tutkimustehtävässään haluaa saada vastauksia. Tässä tutkimuksessa haluttiin ohjata kerrontaa Arkipajaa edeltäviin aikoihin, Arkipaja-aikaan sekä Arkipajan jälkeiseen aikaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 210–220; Johansson 2005, 21–22; Metsämuuronen 2002, 200.)

Haastateltavat äidit saatiin, kun perhetyön vastaava-ohjaaja ja Arkipaja-ohjaaja ottivat ensin puhelimitse yhteyttä eri kausina toimintaan osallistuneisiin äiteihin. Äideille kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta ja sen kulusta. Heiltä kysyttiin haluavatko he osallistua tutkimukseen ja pyydettiin saada antaa tutkijalle heidän yhteystietonsa. Halukkaiden yhteystiedot saatuaan tutkija otti yhteyttä äiteihin ja kertoi heille tarkemmin tutkimuksesta. Yhteydenoton jälkeen tutkija toimitti heille kirjeen sähköpostitse (Liite 1). Kirjeessä kerrottiin tutkimuksen teemasta ja haastattelun tarkoituksesta sekä missä ja kuinka se olisi tarkoitus järjestää. Heiltä kysyttiin suostumusta haastatteluun ja oman tarinansa kertomiseen sekä lupaa haastattelun nauhoittamiseen ja analysointiin. Äideillä oli kirjeen saatuaan mahdollisuus pyytää tutkijalta lisää tietoa viestein tai puhelimitse.

Äitien kanssa viestiteltiin aktiivisesti ja yritettiin järjestää jokaiselle sopiva ajankohta. Sopivien päivien löytämisessä oli vaikeuksia ja jo sovitut haastattelutkin siirtyivät. Yhden maahanmuuttajataustaisen äidin kanssa oli sovittu äidin omasta tahdosta haastattelu tehtäväksi hänen omassa kodissaan. Haastattelu kuitenkin peruuntui vähän ennen sovittua ajankohtaa äidin lähettämällä tekstiviestillä. Äitiin ei enää hänen lähettämänsä viestin jälkeen saatu yhteyttä, joten tämän äidin tilalle täytyi saada uusi äiti haastateltavaksi. Perhetyön vastaava-ohjaaja ja Arkipaja-ohjaaja ottivat uudelleen yhteyttä Arkipaja-toimintaan osallistuneisiin äiteihin saadakseen uuden haastateltavan pois jääneen tilalle.

Haastattelut suoritettiin helmi-maaliskuussa 2017. Haastattelut toteutettiin äideille sopivana ajankohtana ja heille sopivassa paikassa. Äideistä kahta haastateltiin Arkipajan tiloissa, yhtä äitiä perhetyön toimistossa ja yksi äiti hänen omassa työhuoneessaan. Haastattelut tapahtuivat yksilöhaastatteluina ja ne nauhoitettiin. Nauhoittaminen sujui huomaamattomasti eikä se vaikuttanut haastattelutilanteeseen häiritsevästi. Äideillä oli haastattelun aikanakin mahdollisuus olla vastaamatta ja keskeyttää haastattelu halutessaan. Tutkimustehtävän aineisto ja tarinat saatiin teemahaastattelemalla valitut äidit. Tutkija käytti haastattelun kulkua ohjaavia kysymyksiä (Liite 2).

Haastattelua käytetään yleisesti kun halutaan kerätä tietoa niin, että tutkittava itse voi kertoa omista kokemuksistaan. Äitien haastattelu tapahtui suoraan kasvokkain, jolloin vuorovaikutus oli ainutlaatuista. Sekä haastateltava että haastattelija vaikuttivat tilanteeseen ja tulokseen, josta oli sekä etuja että haittoja. Haastattelun etuna oli, että voitiin toimia tilanteen edellyttämällä tavalla sekä muuttaa kysymysten ja keskustelun kulkua tarpeen mukaan. Tutkimustietoa saatiin enemmän näin, kuin mitä esimerkiksi olisi saatu kyselylomakkeilla kysyttäessä. Tutkittava oli haastattelussa osallistuva omien asioidensa asiantuntija ja haastattelun suunnan osoittaja. Koskaan ei voi tietää mitä haastattelussa tulee esille. Haastattelussa myös ilmeet, eleet ja äänenpainot antavat kuvan saadusta tiedosta. Haastattelussa käytettiin myös kysymyksiä, joihin haluttiin saada vastauksia, eikä se siten ollut pelkästään keskustelua määrätystä aihepiiristä. (ks. Hirsjärvi ym. 2009, 204–205; Hirsjärvi & Hurme 2008, 34–35.)

4.3 Tutkimusaineiston analyysi

Tutkimusaineistona oli nauhoitettu ja tallennettu haastatteluaineisto. Nauhoitetut haastattelut litteroitiin sanasta sanaan heti haastattelujen jälkeen. Nauhoitettua aineistoa oli yhteensä 2 tuntia 41 minuuttia ja litteroitua materiaalia tuli yhteensä 77 sivua. Haastattelujen ja litteroinnin jälkeen tutkijalla oli paljon aineistoa mutta ei kuitenkaan valmiita vastauksia ennakoon aseteltuihin kysymyksiinsä. Haastatteluaineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Aineistoa olikin lähestyttävä uudella mielenkiinnolla, tutustuttava, luokiteltava ja järjesteltävä sekä

analysoitava. Jokainen vaihe oli käytävä läpi, että kyettiin tulkitsemaan sekä vertailemaan aineistoa, niin aikaisempiin tutkimustuloksiin, teoriaan kuin tavoitteisiin. Aineistoa piti käsitellä, koota ja analysoida heti alussa monipuolisesti. Luokittelu auttoi aineiston tulkinnassa, ilman luokittelua ei voitu verrata saatuja tietoja toisiinsa. Tutkija tulkitse sitä, mitä tutkittava oli haastattelussa ja tarinassaan kertonut. (ks. Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 10–11; Hirsjärvi & Hurme 2008, 147, 151.)

Aineiston analysointi aloitettiin kirjaamalla taulukkoon (Liite 3) kaikki litteroidusta materiaalista nousseet Arkipajaan liittyvät alkuperäisilmaukset. Alkuperäisilmauksista nostettiin esille eri värejä käyttäen samaa tarkoittavia ilmauksia. Tämän jälkeen alkuperäisilmaukset kirjoitettiin taulukkoon pelkistettyyn muotoon. Esimerkiksi ohjaajiin liittyvät pelkistetyt ilmaukset luokiteltiin vuorovaikutukseen, mukana elämiseen, ohjaajien antamaan tukeen ja tulevaisuuteen rohkaisemiseen. Aineistoa tiivistettiin niin, että se voitiin ymmärtää ja analysoida järjestelmällisesti ja objektiivisesti. Vastauksia tutkimustehtävään saatiin näitä käsitteitä yhdistelemällä, päätelemällä ja tekemällä tulkintoja. Analyysi mahdollisti luotettavuuden johtopäätöksiä tehtäessä. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2006, 105–110.)

Luokittelussa nousi seuraavat teemat; Äitien kokemuksia kohtaamisesta ja vuorovaikutuksesta ohjaajien kanssa, Äitien kokemuksia vertaistuesta, Äitien kokemuksia Arkipajan antamista arjen malleista sekä Äitien kokemuksia Arkipajan toiminnasta. Saatua aineistoa analysoitaessa voi mahdollisesti vasta selvitä, mikä tutkimustehtävä ja mitkä tutkimuskysymykset olisivat olleet oikeat. Tärkeintä oli kuitenkin tehdä tämän aineiston pohjalta oikeaa analyysiä, tulkintaa ja oikeat johtopäätökset. Analysoinnin tarkoitus oli antaa vastaus tähän tutkimustehtävään. (ks. Hirsjärvi ym. 2009, 221–224.)

4.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimukseen osallistuneet äidit valittiin Arkipaja-toimintaan eri aikoina mutta ei haastatteluhetkellä osallistuneista äideistä. Kriteerinä oli, että kaksi äideistä on maahanmuuttajataustaisia ja kaksi kantasuomalaisia. Kriteerinä oli lisäksi, että äidit puhuvat ja ymmärtävät tarpeeksi hyvin suomea. Perhetyön vastaava-ohjaaja

ja Arkipaja-ohjaaja ottivat puhelimitse yhteyttä äiteihin, joiden yhteystiedot heillä oli Arkipajan arkistossa. Ohjaajat ottivat yhteyttä äiteihin kriteerien mukaan, miettien samalla heidän mahdollisuuttaan osallistua haastatteluun. Äideillä oli heti alussa mahdollisuus kieltäytyä yhteystietojen antamisesta tutkijalle.

Tämän tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta tarkastellaan tutkimuseettisen neuvottelukunnan TENK:n (2009) laatimien eettisten periaatteiden mukaan. Tutkittavilla ja haastatteluun osallistuneilla äideillä oli ehdoton itsemääräämisoikeus. He osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti. Äidit saivat tutkimuksesta tietoa kirjallisesti ja suullisesti. Heillä oli kaikissa vaiheissa oikeus kieltäytyä tutkimuksesta. Haastattelussa he vastasivat vain niihin kysymyksiin, joihin olivat halukkaita vastaamaan. Äideillä oli mahdollisuus kaikissa vaiheissa keskeyttää haastattelu. (TENK 2009.)

Haastateltaville äideille kerrottiin haastattelun aihe, tutkimuksen kulku sekä miten aineistoa analysoidaan ja mihin sitä käytetään. Heille kerrottiin, että aineisto on vain tutkijan käytössä ja se tuhotaan tutkimuksen valmistuttua. Tutkija kertoi puhelimitse tutkimuksesta, jonka jälkeen tutkija lähetti äideille sähköpostitse kirjeen. Äideillä oli mahdollisuus pyytää kirjallisesti tai suullisesti lisää tietoa aiheesta. Suostumuksen saatuaan tutkija ehdotti haastattelupaikkoja ja aikoja. Äideillä oli mahdollisuus kieltäytyä paikasta ja ehdottaa sopivampaa paikkaa. Yksi äiti kieltäytyi edellisenä päivänä tekstiviestillä jo sovitusta haastattelusta. (TENK 2009.)

Haastattelussa äidit kertoivat arkaluontoisia asioita omasta elämästään. Tutkija suhtautui tilanteeseen arvostavasti ja kunnioittavasti. Haastattelutilanteessa otettiin huomioon herkkä aihe ja erilaiset tunnetilat. Siksi oli hyvä, että haastateltavat äidit eivät enää olleet toiminnassa mukana, vaan siitä oli kulunut aikaa. Tutkija ei painostanut, eikä vaatinut äitejä kertomaan omaa tahtoaan vastaan vaan haastattelu sujui turvallisessa ja hyvässä ilmapiirissä. Haastattelu lopetettiin, kun aiheeseen liittyviin teemoihin ja kysymyksiin saatiin tarpeeksi vastauksia. Haastattelutilanne lopetettiin nauhoituksen jälkeen mukavaan keskusteluhetkeen niin, että äidille jäi tilanteesta pois lähtiessä hyvä mieli. (TENK 2009.)

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2009) eettisissä periaatteissa ohjeistetaan tutkimukseen osallistuvien yksityisyyttä ja tietosuojaa. Tutkija on analysoinut ja raportoinut tuloksia niin, että äitejä ei niistä tunnista. Äidin tarinassa on muutettu tietoja tai ne on jätetty kokonaan pois. Tutkimuksessa jätettiin pois yksittäisen äidin epäsuoria tunnisteita esim. työpaikka, koulu, ikä ja ammatti. Tutkimuksessa ei tule esille yksilöiviä tunnisteita, kuten nimi tai osoite. (TENK 2009.)

Kvantitatiivisessa ja kvalitatiivisessa analyysissä validiutta ja reliaabeliutta mitataan eri lailla. Kvantitatiivisessa pääpaino on mittaamisessa, mitataan ovatko tulokset samat uudelleen tutkittaessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa arvioidaan aineiston ja tulkintojen luotettavuutta. Validiteetti tarkoittaa aineiston käsittelyä järjestelmällisesti ja tarkasti, että pystytään vakuuttamaan vastaanottaja sen luotettavuudesta. Reliabiliteetti tarkoittaa, että tutkimus on johdonmukaisesti ja luotettavasti tehty. Luotettavuus ja yleistettävyyys ovat aineistoa rajattaessa otettava huomioon. On mietittävä vastaako rajattu aineisto tutkimuskysymyksiin. Onko tehty tutkimus siten luotettava ja voidaanko sitä yleistää. Luotettavuutta lisää esiharjoittelu haastatteluissa, nauhoittaminen sekä aineiston käsittely ja raportointi anonymisti. Analysoinnissa on mietittävä myös tutkimusaiheen vaikutusta annettuihin tietoihin, sekä ennakkokäsitysten, luottamuksellisuuden ja tunnistettavuuden huomioimista. (Ruusuvuori ym. 2010, 17, 26–27; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 15, 22–27.)

Tässä opinnäytetyössä validiteetti ja reliabiliteetti toteutuvat. Tutkija on raportoinut rehellisesti, tarkasti ja huolellisesti tutkimuksen kulun. Tutkimuksessa on toimitettu eettisesti, ottaen huomioon haastateltavien äitien vapaaehtoisuuden ja tunnistettavuuden. Luotettavuutta lisää se, että haastateltavien äitien valintaan oli määritelty kriteerit, kielitaidon piti olla riittävän hyvä ja äidit eivät saaneet olla haastatteluhetkellä Arkipaja-toiminnassa mukana. Vaikka ohjaajat valitsivat haastateltavat äidit, luotettavuutta lisäsi kuitenkin heidän toiveensa saada tämän tutkimuksen avulla rehellistä palautetta toiminnasta. Heidän tavoitteenaan oli saada palautetta, jonka avulla he voivat kehittää toimintaa ja siten ottaa jatkossa paremmin huomioon äitien tarpeet.

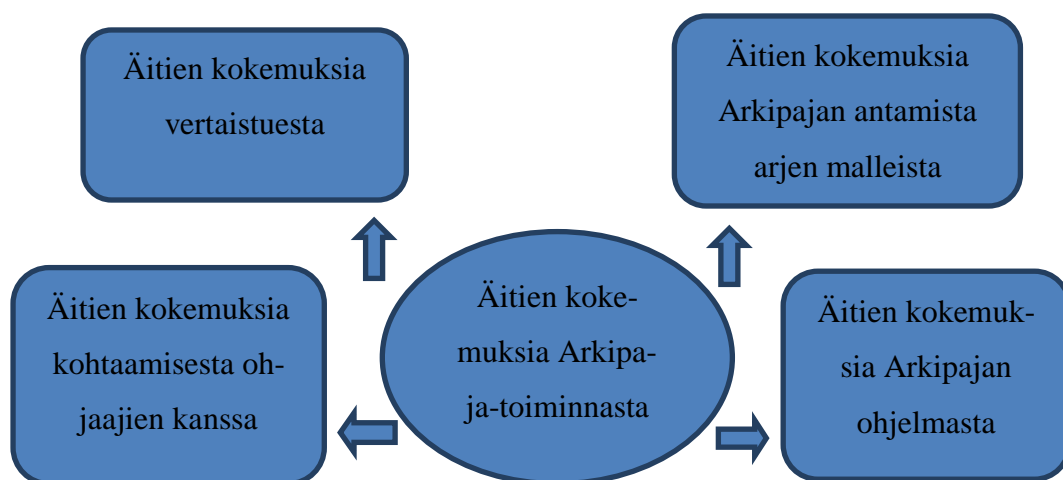
Eettisyys toteutui, koska tämän tutkimuksen haastatteluaineisto oli vain tutkimuksen tekijän käytössä ja saatavilla. Aineisto litteroitiin sanasta sanaan, mutta ilman naurahduksia tai muita äännähdyksiä. Analysoinnissa, luokittelussa ja johtopäätöksissä kaikki esille tulleet asiat käytiin läpi. Tutkimuksessa saatiin vastauksia tutkimuskysymyksiin ja vastaukset olivat samankaltaisia, joten reliabiliteetti eli luotettavuus toteutui. Tutkimuksen valmistuttua tutkimusaineisto tuhottiin, nauhoitukset poistettiin ja muu aineisto silputtiin.

5 TULOKSET

Tämän tutkimuksen tarkoitus oli selvittää Vaasan Setlementtiyhdistyksen Arkipaja -toiminnan vaikuttavuus siellä käyneiden äitien elämään.

Tutkimusta varten haastateltiin neljää Arkipaja-toiminnassa mukana ollutta äitiä. Äideistä kahdella oli maahanmuuttajatausta ja kaksi heistä oli kantasuomalaisia. Haastatellut äidit olivat iältään 28–47-vuotiaita. Haastatelluista äideistä kolme oli naimisissa ja yksi oli eronnut. Äideillä oli 2–3 lasta. Haastatelluista äideistä kaksi oli työelämässä, yksi työkokeilussa ja yksi opiskeli.

Saatua aineistoa tulkitessa ja analysoidessa pääpaino oli haastatteluista saadussa aineistossa. Tutkimuksessa haluttiin saada selville; Miten Arkipajassa mukana olleet äidit ovat kokeneet toiminnan. Pääkysymyksen, apukysymysten ja haastattelurungon pohjalta aineistosta nousi yhdistäviä luokkia, joita ovat; Äitien kokemuksia kohtaamisesta ja vuorovaikutuksesta ohjaajien kanssa, Äitien kokemuksia vertaistuesta, Äitien kokemuksia Arkipajan toiminnasta ja Äitien kokemuksia Arkipajan antamista arjen malleista (ks. Kuvio 1).

Kuvio 1. Aineistosta nousseet yhdistävät luokat.

5.1 Toimintaan osallistumisen alkutilanne ja syyt osallistumiselle

Äidit kertoivat alkuun siitä, miten olivat saaneet tiedon Arkipaja-toiminnan olemassa olost. Kahdelle äidille oli joku tuttu tai ystävä kertonut toiminnasta. Sen jälkeen he olivat itse ottaneet yhteyttä omaan sosiaalityöntekijään ja kertoneet hänelle toiveestaan saada osallistua Arkipaja-toimintaan. Kahdelle äidille oli oma sosiaalityöntekijä suositellut Arkipaja-toimintaan osallistumista. Ennen toimintaan osallistumista sosiaalityöntekijä oli käynyt jokaisen äidin luona haastattelemassa ja selvittämässä heidän sen hetkisen tuen tarpeitaan. Käynnin jälkeen he tekivät yhdessä Arkipaja-ohjaajan kanssa äidille palvelusuunnitelman.

”sitte mä otin ite yhteyttä ja.....ku tää on niinku sossun kautta jotenki...sit tuli yks sosiaalityöntekijä meidän luokse kotikäynnille ja keskusteli mun kanssa ja ajatteli, että tää olis sopiva meille ja sit me päästiin tänne”

Haastatteluissa äideiltä kysyttiin, että pelottiko heitä ja mitä muita tunteita ajatus Arkipaja-toimintaan osallistumisesta herätti. Äidit eivät olleet pelänneet osallistua Arkipaja-toimintaan. Yhdellä äidillä oli ollut sosiaalityöntekijä mukana ensimmäisellä käynnillä. Yhdellä äidillä oli ollut ennakokuluvoja siitä, kenelle toiminta oli yleensä tarkoitettu. Hän ajatteli, että toiminta oli tarkoitettu esimerkiksi päihdeongelmallisille tai muita suurempia haasteita omaaville äideille. Tämä äiti koki, että hänen ongelmansa ja haasteensa eivät olleet tarpeeksi suuria verrattuna muiden äitien ongelmiin.

”niin, mä ajattelin, että ehkä tää on sellasille, joilla on isompia ongelmia ku mulla, et joilleki vaikka tiedä, päihdeongelmallisille tai muille sellaisille äideille, joilla on jotain semmosia ongelmia”

”mä muistan sen, ku mä sille sosiaalityöntekijälleki jotaki, ku se kävi meillä, niin mä sanoin vaan, että voinko mä ees alottaa et mut se sano, että seki oli ihana ihminen....niin sen mielestä se oli meille sopiva”

Äitien Arkipaja-toimintaan osallistumiseen liittyviksi suurimmiksi syiksi aineistosta nousi yksinäisyys ja jaksaminen. Yksinäisyyteen vaikutti vaikeus tutustua muihin ihmisiin sekä vaikeus lähteä kodin ulkopuolelle. Arjesta yksin selviäminen

ja huono itsetunto, kielitaidon puute sekä yhdellä äidillä myös raha-ongelmat saivat heidät osallistumaan Arkipaja-toimintaan (ks. Taulukko 1). Kantasuomalaisilla äideillä vastauksista nousi esille väsymys. He eivät esimerkiksi jaksaneet lähteä mihinkään lasten kanssa. Maahanmuuttajataustaisten äitien taas oli vaikea tutustua muihin ihmisiin sekä löytää ystäviä ja oppia kieltä. Yksinäisyyteen liittyviä ilmauksia oli yhteensä 16 kpl ja jaksamiseen liittyviä ilmauksia 9 kpl.

Taulukko 1. Syyt Arkipaja-toimintaan osallistumiselle.

Syyt Arkipaja-toimintaan osallistumiselle	äiti 1	äiti 2	äiti 3	äiti 4
yksinäisyys	x	x	x	x
ei lähiverkostoa			x	
ei ystäviä	x		x	x
vaikeus tutustua muihin ihmisiin	x		x	x
vaikeus lähteä kodin ulkopuolelle	x	x		x
jaksaminen	x	x		
ei selviä yksin arjesta		x		
huono itsetunto		x		
kielitaidon puute			x	x
taloudelliset ongelmat		x		

”ku soli yhtä puuroo sitte se elämä”

”laahusti, jotaki kivirekee olis niinku koko ajan perässään kantanu tai vetäny”

”mä oon niin yksin näitten mun ongelmien kans”

”se oli niin uuvuttavaa se arki”

”mä oon aika huono lähtemään mihinkään tämmösiin avoimiin kerhoihin tai muihin”

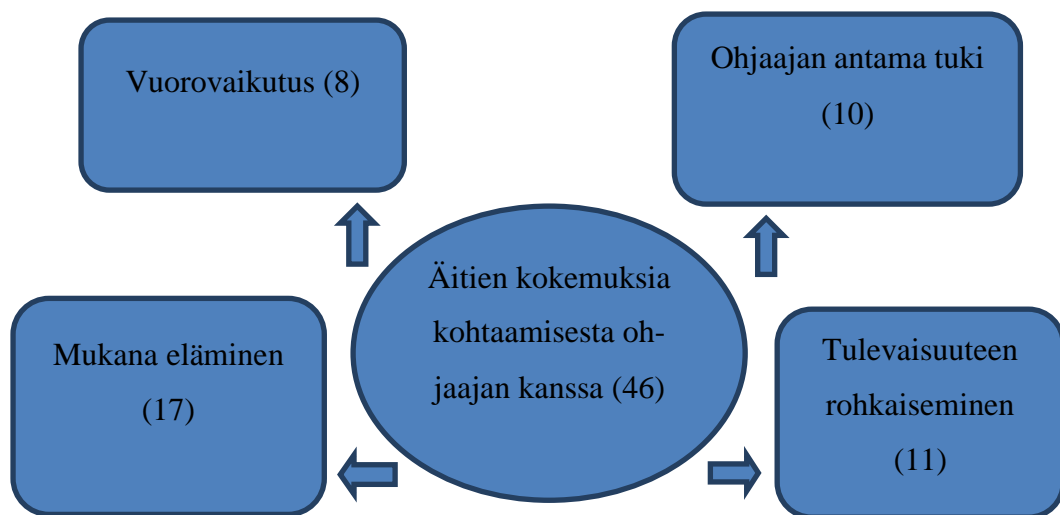
”enkä myöskään tunne, et mä saisin ystäviä tai muuten vaikee lähtee”

”mies on ja lapset ei muuta...muuta sukulaisia”

”en uskaltanut puhua kenellekään”

5.2 Äitien kokemuksia kohtaamisista ohjaajien kanssa

Merkityksellisemmäksi asiaksi Arkipaja-toiminnassa nousivat ohjaajat ja heidän toimintansa. Ohjaajiin liittyviä kuvaavia ilmauksia saatiin haastattelua auki kirjoittaessa eniten (46). Samaa asiaa tarkoittavat ilmaukset pystyttiin luokittelemaan neljään eri yläluokkaan. Yläluokkia ovat **vuorovaikutus, mukana eläminen, ohjaajien antama tuki ja tulevaisuuteen rohkaiseminen** (ks. Kuvio 2).

Kuvio 2. Äitien kokemuksia kohtaamisista ohjaajien kanssa.

Äidit kokivat Arkipaja-toiminnassa merkityksellisiksi **vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin ohjaajien kanssa**. Äideistä tuntui turvalliselta ja mukavalta

tulla tuttuun paikkaan ja olla tuttujen ihmisten seurassa. He kokivat, että heillä oli hyvä keskusteluyhteys yhden tai joidenkin ohjaajien kanssa. Äidit nostivat esille kuinka juuri yksi ohjaaja oli ollut niin merkityksellinen. Tämän yhden ohjaajan kanssa he olivat pystyneet puhumaan vapaasti ja luottamuksellisesti. Keskusteluun sopivia hetkiä oli syntynyt, kun oli yhdessä lähdetty ulos nukuttamaan lasta. Äiti oli hakeutunut ohjaajan kanssa kahdestaan kävelemään ja saanut siten tilaisuuden luottamukselliseen keskusteluun.

Kaikkien ohjaajien kanssa he eivät olleet pystyneet kuitenkaan luomaan samanlaista keskusteluyhteyttä. Haastateltavat toivat esille, miten yleensäkin elämässä kaikkien ihmisten kanssa ei synny samanlaista luottamuksen tunnetta. Äidit kokivat kuitenkin pystyneensä puhumaan Arkipajassa kaikenlaisista asioista ja kysymään aina kun siihen oli ollut tarve. Yksi äideistä uskalsi Arkipajassa puhua suomea, vaikka ei ennen ollut uskaltanut puhua kenenkään kanssa.

”Sai tulla tuttuun paikkaan ja sitte, ehkä kuitenkin paras asia oli ne keskustelut sen yhden ohjaajan kanssa”.

”Ei ne kaikki ohjaajat ollu sellasia, että mä olisin niitten kanssa voinu puhua henkilökohtasii.....asioita, samoin ku mä puhuin sen yhen ohjaajan kanssa”.

”Kun mä tulin tänne mä puhuin, ennen en uskaltanut puhua kenellekään”.

”Tietenki toisten kanssa tulee paremmin toimeen ku toisten”.

Ohjaajien antama tuki ja mukana eläminen nousivat vaikuttaviksi tekijöiksi Arkipaja-toiminnassa. Äidit kokivat ohjaajien suhtautuvan heihin ystävällisesti ja inhimillisesti sekä empaattisesti. He tunsivat, että jotkut ohjaajat olivat sydämetään mukana toiminnassa ja tukemassa äitejä. Äidit kokivat saaneensa joidenkin ohjaajien kanssa yhteyden toisiinsa. Ohjaajat osasivat kannustaa äitiä pitämään huolta itsestään ja omista voimavaroistaan. Äitien mukaan ohjaajat eivät nostaneet itseään heidän yläpuolelleen olemalla asiantuntijoita, vaan he olivat läsnä ja samanveroisia. Äitien kommentteja ohjaajista:

”Ei sama kuin opettaja vain opettelet, että ne oli kuin ystäviä oikeasti”.

”Apuohjaaja...jotenki se ymmärsi...on eri kulttuurista”.

”Tuntu, että hän ihan sydämestä”.

”Et ne tekee ton meijän kanssa siinä ja niinku yhdessä ja ja tota niin, ollaan vaan niinku samalla viivalla, ne tukee”.

”Ne oli ihania oikeasti, olen saanut apua riittävästi”.

Äidit kokivat ohjaajien toiminnan **tulevaisuuteen rohkaisevana ja** sitä kautta **voimaannuttavana**. Ohjaajat olivat äitien mielestä ystävällisiä ja he olivat tunteet itsensä aina tervetulleeksi Arkipajaan. Positiivinen ja kannustava ilmapiiri oli antanut voimavaroja jaksaa arjessa silloinkin, kun oli ollut raskasta. Äideille oli jäänyt voimia arjesta selviytymiseen myös Arkipajan jälkeen. Äidit tunsivat itsetuntonsa vahvistuneen, kun ohjaajat olivat auttaneet huomaamaan heidän omat vahvuutensa. Ohjaajat olivat kannustaneet ja rohkaisseet äitejä. Äitien mukaan ohjaajat olivat tuottaneet heille hyvää mieltä kehumalla ja huomioimalla heidän lapsiaan. Äitien kommentteja seuraavana:

”Noi asiat menee huonosti, niin hei tossa sä oot hirveen hyvä”.

”Joskus kaipaa sitä herättelyä”.

”Jotenki kannattelee, semmonen olo, niinku sä, niinku sun ryhti paranee”.

”Osaa herätä siihen et hei, ei vitsi, kyllä mä osaan tonki ja tonki, oon niin hyvä tossa ja tossa”.

”Anto sellasta luottamusta siihen, et kyl mä teen oikeen”.

”Sielä sitte alko löytämään vähä semmosta niinku omaa itteä uudestaan”.

”Siel on semmonen olo, että et et tota niin...soot hyvä semmosena ku sä oot”.

”Joku niinku kehuu sun lasta, sanoo siitä jotain ihanaa”.

”Et tota työntekijät sanoo mukavia asioita omalle lapselle”.

5.3 Äitien kokemuksia vertaistuesta

Haastateltavat äidit toivat esille kuulumisen samaan ryhmään, *”et oli se ryhmä mihin mennä”*. Äitien mahdollisuus jakaa suruja ja iloja vertaisryhmässä sekä myönteinen yhteenkuuluvuuden tunne nousi esille Arkipaja-toiminnassa. Äidit kertoivat, että yhdessä askarrellessa ja touhuillessa korostui yhteishenki, *”se oli sama kuin perhe”*. Äitien mielestä toisiin äiteihin tutustuminen ja muutenkin iha-
nat äidit sekä avoin ilmapiiri heidän välillään antoi myönteisen tunteen yhdessä olosta. Naisten iloinen puheensorina loi positiivisen ilmapiirin.

Äitien kokemukset vertaistuesta Arkipaja-toiminnassa toivat esille myös siihen liittyvän vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin merkityksen. Kielen osaaminen vaikuttaa mahdollisuuteen olla osallisena ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Aineistosta nousi esille maahanmuuttajataustaisten äitien kielitaidon puute ja siitä syntynyt kieliongelma. Kielitaidoton äiti ei pysty olemaan vuorovaikutuksessa toisten äitien kanssa. Hän helposti puhuu vain omaa kieltään puhuvien kanssa tai jää yksin, eikä pääse näin mukaan ryhmään.

”Semmonen yhteys, mitä tunsin niinku toisten naisten välillä, siinä ku puuhailtiin”.

”Kaikki puhuu toinen kansa, kaikilla on eri kulttuuri, eri kieli”.

”Kieliongelma, että ei pystynyt kaikkien kanssa puhua”.

”Emmä muista, että täällä ois ollu mitään kenenkään välillä ongelmia”.

5.4 Äitien kokemuksia toiminnasta, rytmistä ja arjen mallista

Analysoinnissa nousi esille, miten tärkeää haastateltaville äideille oli se rytmi ja arjen malli minkä Arkipaja-toimintaan osallistuminen antoi heille. He tiesivät, että ainakin kahtena päivänä viikossa kalenteriin oli merkitty meno. Äitien piti tai he saivat lähteä johonkin. Äidit kokivat hyvänä, että aamulla Arkipajasta lähdettiin

lasten kanssa ulos, tultiin takaisin ja syötiin lounas. Lounaan jälkeen lapset laitettiin ulos parvekkeelle nukkumaan ja saatiin aikaa itselle sekä yhdessä tekemiselle.

”sai semmosen rauhallisen hetken ihan itelle”.

”kun mä tulin tänne, niin sitten meillä oli rytmi”.

”se oli kiva oikeasti, kun mä muistan, että tiistaina mulla on torstai Arkipaja, mä muistin mitä tehdään täällä”.

”kyllähän, jos kotona on niin ei oo, eihän sillon oo sitä samaa rutiinia päivissä, ku jos tulee tänne.

Äidit kertoivat, että rytmiä elämään toivat Arkipajassa yhdessä valmistellut ja vietetyt juhla-ajat esim. jouluku, pääsiäinen ja vappu. Maahanmuuttajaäidit oppivat uuden kotimaansa eri kulttuurilliset tavat ja niiden merkityksen. He saivat samalla kertoa omasta kulttuuristaan ja heidän tavastaan viettää erilaisia juhlapäiviä. Yksi äideistä kertoi, kuinka he nyt viettävät myös suomalaista jouluku ja hankkivat joulukuusenkin kotiinsa.

”ja joulukuusa meillä oli joulukuoka”

”kun oli pääsiäinen, joulu... ja vappuuuu...oli ihana ja me tehtiin ruokaa”

Haastatellut äidit pitivät Arkipaja-toimintaa monipuolisena. Ohjelmassa oli esimerkiksi askartelua, rentoutusta ja käsitöitä. Ruuan laitto ja reseptien vaihto auttoi äitien mukaan arjen taitojen oppimisessa ja samalla parani myös kielitaito. Maahanmuuttajaäidit kertoivat saaneensa apua papereiden täyttämiseen, tietoa päiväkodin toiminnasta ja apua suomenkielen oppimiseen. Koettiin, ettei Arkipajassa ollut liikaa ohjelmaa. Äitien ei ollut pakko osallistua esim. askarteluihin, jos ei halunnut tai jaksanut. Äitien mainintoja toiminnasta:

”he selittivät meille esimerkiksi niitä silmä, käsi näin, että kyllä se on kovin auttanut”

”yrittävät puhu siitä kulttuurista, on sanu tieto heidän kauta”

”he auttoivat...esimerkiksi mistä löytää ne kaikki asiat”

”jos joku....resepti kiinnostunut, mä heti kyllä tein kotona”

”täälä mä opin, että kun lapset nukku voi laittaa vaatteet, haalari päällä ja laitta parvekkelle, lapset nukku hyvin”

”no mä en tykkää askarrella mutta oli kiva tietenki, että lapset sai tehdä”

”olihan tää enemmän ku joku avoin kerho”

”mun mielestä oli kiva, että välillä oli myös päiviä, ku ei ollu mitään niin-ku ohjelmaa, vaan sai vaan olla”

5.5 Äitien elämäntilanne Arkipajan jälkeen

Äitien tilanteet olivat muuttuneet Arkipaja-toimintaan osallistumisen jälkeen. Haastattelussa äiti, joka ei ollut uskaltanut puhua suomen kieltä ennen Arkipajaa, uskalsi puhua. Hän pääsi opiskelemaan ja oli työkokeilussa. Hän oli omasta mielestään tullut rohkeammaksi ja saanut suomalaisia ystäviä. He söivät suomalaista ruokaa ja viettivät juhlia myös suomalaisittain. He eivät olleet kuitenkaan unohtaneet omaa kulttuuriaan ja kieltään. Yksi äiti opiskeli ammattiin. Hän eli yksinhuoltajana kiireistä lapsiperheen aikaa ja oli omien sanojensa mukaan ”hengissä”. Toinen maahanmuuttajataustainen äiti oli koulutustaan vastaavassa työtehtävässä. Hänen suomen kielen taitonsa oli kehittynyt. Hänen lapsensa olivat päiväkodissa ja koulussa. Lapset puhuivat hyvin suomea ja heillä oli paljon ystäviä. Äitikin oli saanut työelämän kautta työkavereita. Yksi äideistä kertoi löytäneensä jälleen itsensä. Hän teki työtä asiantuntijana, koulutustaan vastaavassa mieleisessään työpaikassa. Hänen lapsensa olivat lähteneet päiväkotiin ja kouluun, elämä oli lähtenyt kulkemaan eteenpäin.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli haastatella Arkipaja-toimintaan osallistuneita äitejä ja selvittää miten he kokivat toiminnan. Tarkoituksena oli kuulla äitien ajatuksia, heidän tarinansa ja sitä kautta saada selville mitkä asiat Arkipaja-toiminnassa olivat heidän mielestään merkityksellisiä ja toimivia asioita. Haluttiin saada vastaus tutkimuskysymykseen; Miten Arkipajassa mukana olleet äidit ovat kokeneet toiminnan? Haluttiin saada vastaus apukysymyksiin; 1. Miten toimintaan osallistuminen on tukenut vanhemmuutta? 2. Miten toimintaan osallistuminen on voimaannuttanut äitiä?

Esille nousi, että kaikki haastatellut äidit olivat olleet ennen Arkipaja-toimintaan osallistumista yksinäisiä. Sama asia oli noussut esille myös Kalliokosken (vrt. 2012) Arkipajan arvioinnissa. Yksinäisyys oli suurin syy Arkipaja-toimintaan osallistumiselle. Haastatelluilla äideillä ei ollut ystäviä eikä kaikilla lähiverkostoakaan arjessa tukena. Äitien oli vaikea saada itseään lähtemään ulos. He välttelivät esimerkiksi lasten kanssa leikkipuistoon tai avoimeen päiväkotiin lähtemistä. Heidän oli helpompi vain jäädä lastensa kanssa kotiin. Maahanmuuttajaäideille yksinäisyyteen ja kotiin jäämisen syynä oli suurelta osin kielitaidon ja ystävien puute. Toisella maahanmuuttajaäidillä olivat kaikki ystävät ja perheenjäsenet sekä sukulaiset jääneet entiseen kotimaahan.

Kysyttäessä mitkä asiat Arkipaja-toiminnassa ovat vaikuttaneet haastateltavien elämään, voidaan vastata, että eniten vaikuttivat ohjaajat. Heidän roolinsa oli merkittävä. Ohjaajien rooli nousi merkittäväksi myös Kalliokosken (vrt. 2012) tekemässä arvioinnissa, jossa hän haastatteli Arkipajan äitejä. Mynttinenkin (vrt. 2013,11) toteaa vertaistukea koskevassa pro gradu-tutkielmassaan, että ryhmänohjaajien merkitys vertaisryhmissä on oleellinen asia toiminnan onnistumiselle.

Miten ohjaajat vaikuttivat? He vaikuttivat olemalla läsnä, kuuntelemalla ja keskustelemalla. Yhden äidin mukaan he olivat ”*kuin ystäviä oikeasti*”. Ohjaajat antoivat aikaa ja loivat tilaa luottamukselliselle keskustelulle. Keskustelu oli tasaveroista ja molemminpuolista vuorovaikutusta. Keskustelut ohjaajien kanssa olivat äitien mielestä yksi tärkeimmistä asioista toiminnassa. Yhden äidin sanoin, ”*ehkä*

parasta oli ne keskustelut sen yhden ohjaajan kanssa”. Muutamakin keskustelu asiantuntijan kanssa voi riittää ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä (ks. Rönkkö & Rytönen 2010).

Ohjaajat vaikuttivat tukemalla vanhemmuutta, ohjaamalla ja opastamalla äitejä sekä ottamalla huomioon heidän yksilöllisetkin tarpeensa. Ottamalla huomioon pienetkin huolet voidaan tukea vanhemmuutta ja estää syrjäytymistä (Halme & Perälä 2014). Luottamus äidin ja ohjaajien välille syntyy arvostuksen tunteesta. Riippumatta äidin taustasta tai ongelmista hänet hyväksytään. Kalliokoskenkin (vrt. 2012) tekemässä haastattelussa todettiin, että äidin ongelman laadusta ja suuruudesta huolimatta, on niihin suhtauduttava vähättelemättä. Äidin on saatava olla väsynyt ja heikko, eikä häntä saa arvostella niiden takia. Oli tärkeää, että äiti sai olla Arkipajassa avoimesti oma itsensä. (ks. Vilen ym. 2010, 41, 63.)

Ohjaajat olivat toiminnan kautta mukana äitien elämässä ja auttoivat huomaamaan niitä hyviäkin asioita. Ohjaajat rohkaisivat äitejä näkemään eteenpäin ja uskomaan tulevaisuuteen. Äidit voimaantuivat ohjaajien rohkaisemina. Uusimäen (2005,186) mukaan pienin askelin eteenpäin kulkien sekä iloiten pienistäkin onnistumisista päästään hyvään lopputulokseen. Arkipajassakaan työn tulokset eivät välttämättä näy heti vaan ne saattavat näkyä vasta joskus tulevaisuudessa. Ei voida tietää, mikä äitien tilanne olisi nykyään, jos he eivät olisi osallistuneet Arkipaja-toimintaan. (Uusimäki 2005, 186.)

Hovi-Pulsa (vrt. 2011) toi sosiaalipedagogiikan lisensiaattitutkimuksessaan ”Arkilähtöinen perhetyö” esille miten perheiltä puuttuu usein arjen malli. Hän esitti perhetyön yhdeksi vaiheeksi sen, että perheelle annetaan toimiva ja sujuva arjen malli sekä herätellään heitä muutokseen. Arkipajassa äidit kokivat turvallisen olon, koska he tiesivät mitä siellä kulloinkin tehtiin. Arkipajaan piti tulla sovittuna päivänä ja kellonaikana. Päivä oli rytmitetty esim. ulkoiluun, leikkimiseen, ruuan valmistamiseen, ruokailuun, askarteluun ja lasten nukuttamiseen. Äidit oppivat Arkipajassa arjen rytmin. He saivat uuden arjen mallin, joka siirtyi äidin kautta perheeseen ja vaikutti siten koko perheen hyvinvointiin. Arkipaja-toiminta on vä-

lillistä perhetyötä, jossa vaikuttamalla arjen kulkuun tuetaan äidin kautta koko perhettä (Uusimäki 2005, 185).

Arkipaja antaa mahdollisuuden olla muiden seurassa. Vertaistuki juuri pienessä ryhmässä oli äideille merkityksellinen asia. Koettiin tärkeäksi, että siellä olivat samat tutut äidit pienten lastensa kanssa. Arkipajassa äitien vanhemmuutta tuettiin antamalla heille mahdollisuus vertaistukeen ja keskusteluun muiden samanlaisessa elämäntilanteessa olevien äitien kanssa. Mynttinen (vrt. 2013, 11) toteaa, että ryhmän koolla, tutuilla vertaisilla, ympäristöllä ja säännöllisillä tapaamisilla on positiivisia vaikutuksia osallistujien elämään.

Arkipajassa toiset äidit olivat valmiimpia ryhmässä kertomaan omista asioistaan ja jakamaan kokemuksiaan kuin toiset. Kielitaito ja sen puute koettiin äitien keskuudessa vuorovaikutusta haittaavaksi tekijäksi. Kaikki eivät olleet yhtä rohkeita puhumaan suomen kieltä, vaan jättivät siksi osallistumatta yhteisiin keskusteluihin. Äitien mielestä oli hyvä, että ryhmässä oli sekä maahanmuuttaja että kantasuomalaisia äitejä. Monelle maahanmuuttajataustaiselle äidille Arkipaja saattoi olla ainut paikka missä oppi ja pystyi pitämään yllä suomenkielen taitoaan. Maahanmuuttajaäideille Arkipaja saattoi olla myös ainut paikka, mihin hän yleensä sai mennä yksinään, ilman puolisoa tapaamaan muita ihmisiä.

Voidaan todeta, ettei välttämättä tarvita runsaasti ohjelmaa ja aktiivista osallistumista, vaan äidin sen hetkisten voimavarojen ja elämäntilanteen mukaan keskustelut yhdenkin ohjaajan kanssa riittävät. Asiantuntevat, eettisesti toimivat, läsnä olevat ja kuuntelevat ohjaajat kykenevät voimaannuttamaan äitiä. Nämä ohjaajat pystyvät siinä samalla tukemaan vanhemmuutta sekä sitä kautta estämään syrjäytymistä. Vilen (ks. 2010, 63) tuo esille eettisyyden lähtökohdan, jossa tavoitellaan suvaitsevaisuutta ja uskoa muutokseen. Silloin ohjaajana hyväksytään toinen ihminen riippumatta hänen teoistaan tai huonoista ja hyvistä puolistaan. Suvaitsevaisuudessa tarvitaan myös oman itsen hyväksymistä ja omien ajatuksien tarkastelua. Suvaitsevaisuus ohjaajan ja äidin välillä auttaa herättämään äidissä luottamuksen tunteen ja uskon parempaan tulevaisuuteen. (ks. Vilen ym. 2010, 63.)

Voidaan myös todeta, että vaikeassa elämäntilanteessa oleville äideille Arkipajan päivärytmi ja toistuvat rutiinit loivat turvallisuuden tunteen. Haastatellut äidit, niin kantasuomalaiset kuin maahanmuuttajataustaisetkin kokivat toiminnan kokonaisuutena positiivisena. Arkipaja-ajasta oli jäänyt rutiineja ja hyviä muistoja niin äideille kuin heidän lapsilleen. Lapset olivat aikojenkin päästä muistelleet mukavaa Arkipaja-aikaa.

Tämän tutkimustehtävän aihe sai alkunsa syksyllä 2015. Meitä oli kolme sosiologiopiskelijaa, joiden oli tarkoitus tehdä ryhmätyö monikulttuurisuusopintojaksolle haastatteleamalla itse valitsemaamme tahoa. Kohteeksi valikoitui Settlementin Arkipaja. Haastattelimme Settlementin Arkipajan perhetyön vastaavaa ohjaajaa, ohjaajia sekä vapaaehtoisia maahanmuuttajaäitejä. Mieleeni jäi merkityksellinen, ainutlaatuinen perhetyö sekä sen innostuneet ohjaajat ja työstään ylpeä vastaava ohjaaja.

Kiinnostukseni Arkipaja-toimintaa kohtaan kasvoi, ja koska minulla ei ollut aiempaa kokemusta perhetyöstä tarjouduin keväällä 2016 tekemään siellä vapaaehtoisuustyötä. Mielenkiintoni herätti ajatus siitä mitä niille äideille kuului jotka eivät enää osallistuneet toimintaan. Halusin tutkia, miten Arkipaja oli vaikuttanut näiden äitien elämään. Mitkä asiat Arkipajassa olivat auttaneet ja tukeneet äitejä. Ajatus kertoa äitien tarinat heräsi yhteistyössä ohjaajan ja vastaavan ohjaajan kanssa. Haluttiin selvittää ovatko Arkipajan tavoitteet toteutuneet. Tavoitteena oli tuoda tietoa, jonka avulla voitaisiin kehittää Arkipajan toimintaa.

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun, joka olikin hyvä valinta. Aihe oli herkkä, joten päätös haastatella äidit yksitellen oli oikea. Äidit olivat Arkipaja-toimintaan osallistuessaan olleet elämäntilanteessa, jossa tarvitsivat perhetyön tukea. Oli hyvä, että Arkipajasta ensin otettiin yhteyttä äiteihin ja vasta äitien annettua luvan sain heidän yhteystietonsa. Neljänkin äidin saaminen haastateltavaksi oli työn takana. Yllätyin, että ei ollutkaan niin helppoa saada äitejä haastateltavaksi.

Haastatteluajkojen sovittelussa kului viikkoja ja yhden sovituksen haastattelun peruuntuminen oli pettymys. Tämä äiti kun oli haastattelua sovittaessa niin innois-

saan ja halusi välttämättä minun tulevan hänen kotiinsa vierailulle. Toteutuneet haastattelut sujuivat kuitenkin hyvässä ilmapiirissä. Nauhurin käyttö ei häirinnyt vaan se antoi mahdollisuuden keskittyä vain kuuntelemaan ja mahdollisti lisäkysymysten tekemisen. Olin varautunut siihen, että käytäisiin läpi raskaitakin asioita. Koin luottamuksen osoituksena sen, että äidit kertoivat minulle, vieraalle ihmiselle omasta elämästään. Äitien elämä kulki kuvanauhana mielessäni, kun kuuntelin ja litteroin nauhoituksia ja analysoin aineistoa. Koen oppineeni monipuolisesti tätä opinnäytetyötä tehdessä, niin näiden kohtaamisten kuin aineiston analysoinninkin kautta.

Kohtaamisesta on kyse myös Arkipaja-toiminnassa. Dunderfeltin (2016, 54–55) mukaan ihmisen pitää tietoisesti virittäytyä toisen ihmisen kohtaamiseen. Kohtaamalla ilman ennakkoasenteita ja ajatuksia kykenemme olemaan tulevassa kohtaamisessa läsnä. Dunderfelt toteaa, että kohtaamisessa ihminen aistii intuitiivisesti toisen aitouden ja läsnäolon. Intuitiivisessa viestinnässä ei tarvita sanoja. Oleamalla läsnä kuuntelemme aidosti ja kohtaamamme ihminen tuntee sitä kautta itsensä arvokkaaksi. (Dunderfelt 2016, 54–55.) Arkipajassa on tärkeä pitää yllä arvostavaa toisen ihmisen kohtaamista, koska sillä on niin suuri merkitys äitien voimaantumiselle. Ei ollut yllättävää, että ohjaajien rooli ja sitä kautta toisen ihmisen kohtaaminen nousi niin merkittäväksi asiaksi Arkipaja-toiminnassa. Me ihmiset kun tarvitsemme toisia ihmisiä.

Maahanmuuttajataustaisten äitien suomenkielen taito nousi esille haastatteluissa. Sen opettamiseen kannattaa äitienkin mielestä panostaa enemmän. Heidän mukaansa heikko kielitaito haittaa vertaistuen antamista ja saamista. Äidit oppivat suomea vain puhumalla ja opettelemalla. Arkipajassa suomenkieltä opetetaan esimerkiksi kuvien ja lehtien avulla. Suomen kielen osaaminen parantaa maahanmuuttajaäitien mahdollisuutta kouluttautua ja työllistyä. Vajaa-työllisyys on yksi syrjäytymisen indikaattori ja syy yhteiskunnasta syrjäytymiseen, se ei kuitenkaan tullut esille tässä tutkimuksessa. Vain yksi äiti toi esille taloudelliset ongelmat muiden ongelmien lisäksi. Arkipajassa maksetaan äideille yhdeksän euron päiväkorvaus. Korvaus kannustaa osallistumaan toimintaan. Maahanmuuttajataustaisil-

le äideille se voi olla yksi syy, että he saavat puolisoltaan luvan osallistua toimintaan.

Kiinnostavaa olisi seuraavaksi tutkia Arkipaja-toimintaan sekä Taimitarha-toimintaan osallistuneiden äitien tämän hetken ystävyssuhteita. Molemmat toimivat osana Vaasan Setlementtiyhdistyksen järjestämää perhetyötä. Taimitarha-toiminta on avointa Setlementtiyhdistyksen järjestämää perhetyötä erilaisille äitilapsi-ryhmille. Voisi selvittää saivatko äidit luotua pysyvämpiä ja pitkäaikaisempia ystävyssuhteita vertaistukiryhmissä käyneiden äitien kanssa. Kyselylomakkeiden avulla saisi luultavasti helpommin vastauksia ja siten kattavamman tuloksen.

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, A., Moallin, M. & Novitsky, A. 2006. Monikulttuuriset vertaistuenryhmät. Ohjaajan opas. Ryhmämalli pikkulapsiperheiden vanhemmille. Väestöliiton Kotipuu. Helsinki. Topnova.

Anis, M. 2013. Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Teoksessa Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä, 147–161. Toim. Alitolppa-Niitamo, A., Fägel, S & Säävälä, M. Väestöliitto ry. Helsinki.

Arkipaja. 2016. Vaasan Setlementtiyhdistys ry:n Arkipajan perehdyttämiskansio.

Arkipajan TVS. 2016. Arkipaja-toiminnan tuloksellisuus- ja vaikutusselvitys 2015. Ray.

Dunderfelt, T. 2016. Läsnaoleva kohtaaminen. Juva. Bookwell Oy.

Europa. 2014. Glossary: At risk of poverty or social exclusion. Viitattu 1.6.2017. [http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Glossary:At_risk_of_poverty_or_social_exclusion_\(AROPE\)](http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Glossary:At_risk_of_poverty_or_social_exclusion_(AROPE))

Halme, N. & Perälä, M-L. 2014. Lapsiperheiden huolet ja avunsaanti. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2014, 216–226. Toim. Lammi-Taskula, J & Karvonen, S. Tampere. Juvenes Print. Suomen Yliopistopaino Oy.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna. Kariston Kirjapaino Oy.

Hovi-Pulsa, R. 2011. Arkilähtöinen perhetyö. Strukturoitua avoimuutta. Lisensiaattitutkimus. Sosiaalipedagogiikka. Yhteiskuntatieteiden laitos. Itä-Suomen yliopisto.

Ikäheimonen, K. 2015. Toiminnanjohtaja. Toimintakertomus. Vaasan Setlementtiyhdistys ry.

Ilmakunnas, I. & Moisio, P. 2014. Köyhyys- ja syrjäytymisriski Suomessa EU2020-tavoitteen valossa. Teoksessa Suomalaisten hyvinvointi 2014, 306–307. Toim. Vaarama, M., Karvonen, S., Kestilä, L., Moisio, P. & Muuri, A. Tampere. Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy.

Jarg-Tarno, R. 2016. Jane Addams oli myös kriminologi. Setlementti-lehti 4/2016. Suomen Setlementtiliitto.

Johansson, A. 2005. Narrativ teori och metod. Sweden. Studentlitteratur, Lund.

Kalliokoski, S. 2012. Arkipaja-toiminnan arviointia. Ylempi AMK opinnäytetyö. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu.

Kalliokoski, S. 2016. Vastaava ohjaaja. Haastattelu 23.11.2016.

Kalliokoski, S. 2017. Vastaava ohjaaja. Haastattelu 8.2.2017.

Kokkonen, T. 2016. Sosiaalinen kansalaisuus kehittyvässä yhteiskunnassa. T. H. Marshallin sosiaalisia oikeuksia korostava kansalaisuuskäsitys hyvinvointivaltiota koskevan keskustelun innoittajana. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.

Koskiluoma, K. 2017. Tue aitoa osallisuutta. Talentia-lehti. 4, 12–17.

Kostamo-Pääkkö, K., Väyrynen, S. & Ojaniemi, P. 2015. Teoksessa Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä, 7–12. Toim. Kostamo-Pääkkö, K., Väyrynen, S. & Ojaniemi, P. EU. United Press Global ja kirjoittajat.

L30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 11.10.2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#a1301-2014>

Lakhani, S., Sacks, A. & Heltberg, R. 2014. They Are Not Like Us. Understanding Social Exclusion. Police Research Working Paper. The World Bank. Viitattu 1.9.2017. <http://documents.worldbank.org/curated/en/365041468181445059/pdf/WPS6784.pdf>

Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R-M. 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke(sokra). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 13.10.2016.

Lähteinen, S. & Kehus, J. 2015. Perheleirit – Sosiaalityötä leirinuotiolla ja vertaisryhmissä. Teoksessa Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä, 217–245. Toim. Väyrynen, S., Kostamo-Pääkkö, K. & Ojaniemi, P. EU. United Press Global ja kirjoittajat.

Metsämuuronen, J. 2002. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Sri Lanka. International Methelp Ky.

Mynttinen, M. 2013. Vertaistuen merkitys terveyden edistämisessä pienten lasten äitien kuvaamana. Pro gradu-tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20131011/urn_nbn_fi_uef-20131011.pdf

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosiologi. Helsinki. WSOYpro Oy

Okkonen, K-M. & Sauli, H. 2013. Hyvinvointikatsaus 1/2013. Viitattu 6.3.2017. http://www.stat.fi/artikkelit/2013/art_2013-03-11_001.html?s=0

Paananen, R. & Gissler, M. 2014. Hyvinvointi ulottuu yli sukupolvien. Teoksessa Lapsiperheiden hyvinvointi 2014, 208–215. Toim. Lammi-Taskula, J & Karvonen, S. Tampere. Juvenes Print. Suomen Yliopistopaino Oy.

Pakolaisapu. 2016. Vastaanottavan yhteiskunnan vastuu. Viitattu 2.1.2017. <http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/ratkaisut/kotoutumisen-edistaminen/>

Pitkänen, H. 2016. Setlementtiliiton läntisen piirin aluepäällikkö. Työkaluja voimavaraiseen kohtaamiseen. Koulutus.

Puukari, S & Korhonen, V. 2013. Monikulttuurinen ohjaus kotoutumista tukevassa työssä. Teoksessa Olemme muuttaneet-ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä, 32–47. Toim. Alitolppa-Niitamo, A., Fägel, S & Säävälä, M. Väestöliitto ry. Helsinki.

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Vaajakoski. Gummerus Oy.

Ray. 2016. Raha-automaattiyhdistyksen tavoitteet. Raha-automaattiyhdistyksen ohjekansio.

Reijonen, M. 2005. Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Haastattelun analyysi, 9-36. Toim. Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. Tampere. Osuuskunta Vastapaino.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki. WSOYpro Oy.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto. KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 15.10.2016, 3.1.2017. http://www.fsd.uta.fi/fi/julkaisut/motv_pdf/KvaliMOTV.pdf

Setlementtiliitto. 2016. Setlementti historia. Sata vuotta yhteiskunnan sillanrakentajana. Viitattu 3.1.2017. <http://www.setlementti.fi/setlementtiliitto/setlementtiliitto/historia/>

Sheppard, M. 2006. Social Work and Social Exclusion. The Idea of Practike. Marginality, Social. Social Service. Great Britain by T J International Ltd Padstow, Cornwall.

Talentia. 2017. Sosiaalinen investointi säästää. Mikä sosiaalinen investointi? Viitattu 20.8.2017. <http://apuaajoissa.fi/>

TENK 2009. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet. Tutkimuseettinen neuvottelukunta . 2009. Viitattu 27.06.2017. <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>

THL 2016 a. Vertaistuki. Viitattu 29.10.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki>

THL 2016 b. Hyvinvointi ja terveyserot. Osallisuus. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 13.10.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys-erot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

THL 2017. Eriarvoisuus. Sosiaalista eriarvoisuutta vähentämällä kavennetaan hyvinvointi- ja terveyseroja. Viitattu 1.9.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys-erot/eriarvoisuus>

Tilastokeskus. 2014. Köyhyys- tai syrjäytymisriski sekä kotitalouksien toimeentulo-ongelmat. http://www.stat.fi/til/tjt/2014/04/tjt_2014_04_2016-05-25_kat_001_fi.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2006. Aineisto- ja teorialähtöinen sisällönanalyysi sekä kvantifiointi. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.

Uusimäki, M. 2005. Perhetyötäkö kaikki? Perhetyönselvitys. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 20. Oulu. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Vaasan Setlementtiyhdistys. 2016. Vaasan Setlementtiyhdistys RY. Viitattu 13.10.2016. <http://www.vaasansetlementti.net/tietoa-vaasan-setlementtiyhdisty/arkipaja-vaasa/>

Vaasan Setlementtiyhdistys ry esite. 2016. Yhdessä olemme enemmän.

Vainikainen, K. 2014. Uusi lapsiasiavaltuutettu haluaa eriarvoistumisen kuriin. Ajankohtaista artikkeli. Sosiaali - ja terveysministeriö. http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/new-ombudsman-for-children-wants-to-clamp-down-on-inequality

Vilen, M., Hansen, M., Janhunen, T., Kytöpuu, K., Salo, S., Seppänen, P., Seppänen, S. & Tapio, N. 2010. Perhe ja perhetyö. Teoksessa Kohtaamisia lapsiperheissä, menetelmiä perhetyöhön, 9-57. Toim. Vilen, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. Helsinki. Kirjapaja.

LIITE 1 Kirje äidille

Hei

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Vaasan ammattikorkeakoulusta. Olen nyt tekemässä opinnäytetyötäni Vaasan Setlementtiyhdistyksen Arkipaja-toiminnasta. Tarkoitukseni on selvittää, miten Arkipaja-toiminta on vaikuttanut siellä käyneiden äitien elämään, mitkä asiat Arkipajassa ovat tukeneet ja auttaneet.

Suunnitelmani on haastatella neljää äitiä, jokaista yksitellen. Haastattelu koskisi elämäntilannetta ennen Arkipaja käyntejä, Arkipaja aikaa, sitä, mitä siellä tapahtui sekä elämäntilannetta nyt, Arkipaja käyntien jo loputtua. Haastattelu on vapaamuotoinen ja luottamuksellinen, paikalla on vain haastateltava Sinä ja haastattelijä, minä. Haastattelu nauhoitetaan. Nauhoitettu materiaali on vain minun hallussani.

Suunnitelmani on kirjoittaa vapaamuotoisesti jokaisen äidin tarina. Haastatteluista ja tarinoista tutkin, miten Arkipajan tavoitteet ovat toteutuneet. Pääkysymys on; Mitkä asiat ja miten, Arkipajatoiminnassa mukana oleminen on vaikuttanut haastateltavan elämään? Apukysymyksinä ovat; 1. Miten toiminta on tukenut vanhemmuutta? 2. Miten toiminta on tukenut äidin ja lapsen varhaista vuorovaikutusta? 3. Miten Arkipajan toiminta on voimavaraistanut äitiä?

Kaikki materiaali on luottamuksellista, sitä käytetään opinnäytetyössä niin, että ketään ei tunnisteta, jokainen haastateltava pysyy anonyyminä. Opinnäytetyön valmistuttua, materiaali tuhotaan yhdessä ohjaavan opettajan kanssa.

Pyydän nyt lupaa saada haastatella Sinua, lupaa kertoa tarinasi sekä sitä kautta saada tutkia Arkipaja toiminnan merkitystä. Arkipajan vastaava ohjaaja Salme Kalliokoski on lupautunut ottamaan yhteyttä Sinuun asian tiimoilta. Haastattelu suoritettaisiin helmi- maaliskuun 2017 aikana, Setlementin Arkipajassa, osoitteessa Asemakatu 38 A 8 tai muualla Sinulle sopivassa paikassa.

Ystävällisin terveisin

Tuija Staaf

xxxx

sosionomiopiskelija

Vaasan ammattikorkeakoulu

LIITE 2

Teemahaastattelu

Taustatiedot:

- Ikä, siviilisääty, lasten määrä ja ikä, koulutustausta, kielitaito,

Arkipaja toimintaan osallistuminen:

- Hakeutuminen toimintaan; Kuka kertoi paikasta, kuka ohjasi, oliko sosiaalityöntekijä mukana, veikö joku sinut Arkipajalle?
- Aktiivisuus; Miksi hakeuduit? Halusitko itse osallistua toimintaan? Halusiko joku muu sinun osallistuvan?
- Tunteet; Pelottiko? Mitä tunteita toimintaan osallistuminen herätti sinussa? Mitä odotit?

Arjenhallinta, elämäntilanne ennen Arkipajatoimintaa:

- Mihin tarvitsit arjessasi apua ja tukea?
- Mitkä olivat sinun voimavarasi toiminnan alkaessa?
- Minkälaiset olivat sosiaaliset verkostosi?

Äidin näkemys Arkipajatoiminnasta hänelle itselleen:

- Mitkä asiat olivat tärkeitä?
- Mitkä asiat auttoivat?
- Miten toiminta tuki äidin ja lapsen varhaista vuorovaikutusta?
- Minkälaisia uusia arjen malleja Arkipajatoiminta antoi?
- Mikä oli ohjaajien merkitys?
- Mikä oli toiminnan merkitys?

Mikä elämäntilanne on nyt:

- Perhetilanne tänään?
- Kerro tämän päivän arjenhallinnastasi.
- Kerro tämän hetken voimavaroistasi.
- Kerro sosiaalisista verkostoista tällä hetkellä.
- Minkä muutoksen tai mitä uutta Arkipajatoiminta toi elämääsi? Vai tapahtuiko muutosta? Mitä tänään ajattelet Arkipajan toiminnasta?

Mitä Arkipajatoiminnasta puuttui tai mitä toiveita ja ehdotuksia äidillä olisi Arkipajatoiminnan kehittämiseksi. Mitä muuta tulee mieleesi?

LIITE 3 Analyysitaulukko

alkuperäisilmaukset	pelkistetty ilmaus	alaluokka	yläluokka	yhdistävä luokka
mä keskustelin yhen ohjaajan kanssa aika paljon	hyvä keskusteluyhteys yh-teen ohjaajaan	kommunikointi	vuorovaikutus	<u>Äitien kokemuksia kohtaamisesta ja vuorovaikutuksesta ohjaajien kanssa</u>
joidenkin kanssa on semmonen yhteys(ohjaajat)	joidenkin ohjaajien kanssa on hyvä keskusteluyhteys	empatia	mukana eläminen	
kylä he ovat tukena(ohjaajat)	ohjaajat tukivat	tukeminen	ohjaajien tuki	
joku niinku kehuu sun lasta, sanoo siitä jotain ihanaa	ohjaaja huomioi lasta	itsetunnon vahvistaminen	tulevaisuuteen rohkaiseminen	
alkuperäisilmaukset	pelkistetty ilmaus	alaluokka	yläluokka	yhdistävä luokka
semmonen yhteys, mitä tunsin niinku toisten naisten välillä siinä ku puuhailtiin	myönteinen tunne yhdessäolosta	avoin ilmapiiri	mukana eläminen	<u>Äitien kokemuksia vertaistuesta</u>
kieliongelma, että ei pystynyt kaikkien kanssa puhua	vuorovaikutus vaikeaa kieltaidon puut-	kommunikointi	vuorovaikutus	

	teen vuoksi			
alkuperäisilmaukset	pelkistetty ilmaus	alaluokka	yläluokka	yhdistävä luokka
emmä osallistunu kaikkiin askarteluihin, jos mä en halunnu tai jaksanu	osallistuminen toimintaan omien voimavarojen mukaan	äidin oma osallisuus toiminnassa	voimavarojen huomioiminen toiminnassa	<u>Äitien kokemuksia</u> <u>Arkipajan toiminnasta</u>
alkuperäisilmaukset	pelkistetty ilmaus	alaluokka	yläluokka	yhdistävä luokka
kun mä tulin tänne, niin sitten meillä oli rytmi	päivärytmin löytäminen	arjen mallien tarjoaminen	yhdessä tekeminen	<u>Äitien kokemuksia</u> <u>Arkipajan antamista arjen malleista</u>
et ne päivät menee sitte vähä omalla painolla kotona, mut täällä on enemmän, että ulkoillaan ja syödään	päivärytmin löytäminen	arjen mallien tarjoaminen	yhdessä tekeminen	